

Sprejem pri predsedniku Titu

Iz našega podjetja se ga je udeležil Božo Lukač

Verjeli ali ne, bil sem prijetno presenečen, ko sem zvedel, da me je letos doletela velika čast — osebno čestitati tovarišu Titu za njegov rojstni dan. To je bilo doživetje, ki ga človek ne more nikoli pozabiti. Tako je začel pripovedovati Božo Lukač, ki je bil letos izbran, da iz vrst delovnih kolektivov čestita ob visokem jubileju našemu dragemu maršalu. To ni samo njegova osebna čast, temveč je tudi priznanje celotnemu kolektivu Gradisa.

Od prvega dne, ko sem zvedel, da sem med redkimi izbranci, je nadaljeval tovariš Lukač, sem veliko razmišljal o tovarišu Titu in se v duhu pripravljaj na ta veliki sprejem. Dan pred odhodom smo se zbrali v dvorani kluba poslancev v Ljubljani. V delegaciji iz Slovenije nas je bilo 17. Tu smo se spoznali z rudarji iz Zagorja, delavci iz Metalne iz Maribora, skratka z delegati z različnih področij in poklicev iz vse Slovenije. Slovenci smo Titu izročili velik kip krošnarja iz Ribnice, delo akademika kiparja Janeza Bolke.

LETO VIII. ST. 100

Ljubljana, julij 1966

Gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Sprejet je gospodarski načrt

Delavski svet podjetja je sprejel tudi predlog meril za delitev režije podjetja

Na seji dne 10. junija 1966 je delavski svet podjetja obširno obravnaval in sprejel gospodarski načrt za leto 1966. Pojasnjeni so bili vzroki, kakaj ni bil pripravljen načrt že prej, čemur pa je bilo krivo več objektivnih razlogov.

Načrt za leto 1966 vsebuje finančni plan podjetja, delitveno razmerje dohodka na osebne dohodke in sklade, plan ur in plan poprečno zaposlenih, finančne pokazovalce za leto 1966 in predračun skupnih potreb podjetja.

Delavski svet je ob sprejemanju plana priporočil, da se posveti pri poslovanju večja pozornost uporabi obratnih sredstev, izdelava oblika pre-

vzemanja del z vključevanjem kooperantov in za skupna prevzemanja določenih nalog po načelu delitve dela, da bi s tem izkoristili vse kapacitete strojne mehanizacije, ki jo ima podjetje.

Na isti seji je po zelo dolgi obravnavi delavski svet podjetja sprejel predlog meril za delitev režije podjetja in skupnih potreb na posamezne enote. Med režijo podjetja se štejejo stroški: obresti od poslovnega sklada, stroški stoječe mehanizacije, zavarovalnih osnovnih sredstev, obresti na kredite za obratna sredstva, članarine, obresti od prejetih avansov za dela, ki jih izvajamo, dalje za uvajanje nove proizvodnje in končno materialni stroški in osebni dohodki skupnih strokovnih služb.

Med skupne potrebe pa štejemo: obveznost za vračilo najetih posojil za osnovna sredstva (stroji), obveznost za vplačilo v rezervni sklad podjetja in prispevek v skupne rezerve gospodarskih organizacij, katere obveznosti so določene s predpisi, dalje obveznost za vračilo posojil, ki so bila najeta za stanovanja in samske domove, regresi za znižanje cen počitniških domov in nadomestilo za ukinjene popuste pri vožnjah na letni oddih, spominska darila za tiste delavce, ki so bili pri podjetju že 10, 15 ali 20 let ter za tiste, ki odhajajo v pokoj, vse po določilih našega pravilnika, nadalje minimalna sredstva za stanovanja našim članom kolektiva ter stroške, ki jih ima sindikalna organizacija, in stroške za organizacijo športnih prireditev.

Tudi za razširjeno reprodukcijo v osnovna sredstva so predvidena sred-

sstva po predračunu, ki so pa glede na potrebe minimalna in jih je treba nujno ustvariti.

Merilo, po katerem se krijejo navedeni stroški in zagotovijo sredstva skupnih potreb iz dohodka, ustvarjenega pri proizvodnji, so učinkovito opravljene ure vseh delavcev in opravljene obratovalne ure strojev, preračunane na amortizacijo po vrednosti posameznega stroja. Na vsako učinkovito delovno uro vseh delavcev v enotah znašajo stroški režije podjetja po 100 din, za skupne potrebe pa po 50 din, od uporabe mehanizacije pri proizvodnji se za stroške režije podjetja obračuna po 0,20 din od vsakega dinarja vkalkulirane amortizacije.

Tak način delitve je delavski svet sprejel, ker je ugotovil naprednejšo obliko in stimulatивnejše razdeljevanje stroškov glede na to, da je vedno upoštevano opravljeno delo, brez zunanjih vplivov cen ali podobnega.

Na dnevnem redu delavskega sveta je bila tudi obravnavana predloga organizacijske sheme strojno-prometnega obrata. Predlog je delavski svet zavrnil s priporočilom, da se pripravi temeljita študija v zvezi s smotno organizacijo tega obrata.

Sprejel pa je predlog organizacije tehnične službe podjetja, ki je bil prav tako predložen v obravnavo.

Na isti seji je delavski svet obravnaval predosnutek novega pravilnika o ocenjevanju in nagrajevanju organizatorjev proizvodnje in je sklenil, da se ga predloži s popravki članom kolektiva v obravnavo. Hkrati je podaljšal veljavnost sedanjega pravilnika o ocenjevanju in nagrajevanju organizatorjev proizvodnje, sprejete ga dne 29. septembra 1964. leta in s spremembami, ki veljajo od 29. septembra lani. To podaljšanje je delavski svet omejil do konca septembra letos, do kadar naj bo pripravljen nov pravilnik.

Ob stoti številki

Naš »Gradisov vestnik« praznuje ta mesec majhen jubilej. Izšla je že stota številka in če se za hip ustavimo ter pregledamo prehojeno pot, moramo osekakor priznati, da je odigral naš vestnik ta čas veliko poslanstvo. Izoblikoval se je v resnično vez med Gradisovimi kolektivi, ki povezuje misli in srca vseh nas.

Danes si Gradisa brez vestnika niti ni mogoče zamisliti. Smo pač gradinci, ki delamo zdaj tu, zdaj tam, zdaj v tem, zdaj v drugem kolektivu. In kako prijetno nam je, če preberemo v časopisu, kako je z našimi tovariši, ki smo z njimi nekoč delali. Seveda pa nam je še bolj všeč, če nekdo kaj napiše o našem delu in najde človek samega sebe v časopisu. Kako dobro nam dene beseda pohvale, ki z njo v življenju tako skoparimo in navsezadnje nič ne stane. Vestnik je po tej človeški plati medsebojnih odnosov prav gotovo opravil veliko poslanstvo.

Druga naloga, ki jo je skušalo uredništvo ves čas uveljaviti, pa je bila v tem, da bi vestnik razvijal samoupravljaško misel, jo budil, negoval in krepil. K temu, da se je samoupravljanje že tako močno uveljavilo v naših kolektivih, je osekakor tudi vestnik prispeval svoj delež. Spoznaval nas je z izkušnjami posameznih poslovnih enot in njihovih organov delavskega samoupravljanja, seznanjal nas je, s kakšnimi problemi se srečujejo, kako jih urejajo in kakšne načrte imajo. Pri tem pa je zastavil svojo besedo tudi o boju proti samooolji, priznati moramo, da včasih precej rahlo, pa vendarle. Z osem tem pa je kazal pot naprej, odpiral perspektive, da bi organi samoupravljanja mogli spoznati tudi posledice svojih odločitev. Dostikrat se namreč zdi, da je kakšen ukrep silno pameten, če pa dobro premisliš, vidiš, da je korist le trenutna, škoda, ki bo kasneje nastala prav zaradi take odločitve, pa veliko večja.

In tretja naloga, ki jo je uredništvo skušalo uveljaviti v časniku, je bila v tem, da bi se kolektivi Gradisa spoznali med seboj in da bi tako postal časnik trdna vez Gradisa, ki krepki zavest o enotnosti podjetja. S tem pa seveda razvija tudi medsebojno sodelovanje med enotami.

To so kajpak le tiste posebne naloge našega vestnika, saj je čisto razumljivo, da mora vsak časopis pri nas razvijati socialistično zavest. Ta pa ne nastaja v oblakih, ampak se oblikuje v nenehnem razlikovanju, Nadaljevanje na 2. strani

S sprejema pri tovarišu Titu ob njegovem rojstnem dnevu. Udeležil se ga je tudi član našega kolektiva Božo Lukač

Spalniki so bili rezervirani in ob osmih zjutraj smo bili že v Beogradu.

Na vrtu Belega dvora na Dedinju smo se malo pred 11. uro priključili delegacijam iz drugih republik.

Točno ob 11. uri se je pred nami pojavil Tito ves nasmejan in dobre volje. Najraje sprejemam delegacije kolektivov, ti so mi najljubši, je pomeje med pogovorom dejal predsednik Tito.

Skupen sprejem s svečanim pozdravnim govorom je bil v veliki prostorni dvorani, ki je bila svečano urejena. Po zaključnih svečanostih nas je Tito povabil na vrt, kjer je bilo vse pripravljeno za pogostitev. Predsednik se je tu sprostil in se v prijateljskem tonu pogovarjal z vsemi delegacijami. Zanimal se je za podrobne probleme iz življenja kolektivov, za uspehe proizvodnje itd. Pozabil ni tudi našega gradbeništva, predvsem se je zanimal za stanovanjsko izgradnjo. Med delavci-delegati se je zadržal dve uri. Čas je hitro potekel in moral se je posloviti, kajti ta dan ga je čakalo še veliko sprejemov in delegacij, ker so pač vsi želeli videti ljubljenelega Tita in mu želeli še mnogo zdravih let. Pred odhodom smo se skupaj s predsednikom slikali.

Po končanem sprejemu na Dedinju so nas že prej pripravljeni avtobusi odpeljali na Avalo, kjer smo si ogledali grob neznane vojaka in ostale zanimivosti. Seveda nas je čakalo še svečano kosilo.

Poln vtisov sem se zvečer vračal v Ljubljano. Bilo je to res doživetje, ki ga ne bom nikoli pozabil, je končal tovariš Lukač.

VEST O NESREČI

Ob zaključku redakcije smo zvedeli, da se je v gramoznici Dogose v Mariboru smrtno ponesrečil naš dolgoletni član kolektiva Ivan Vau-potič, nabavni referent iz KO Maribor.

O nesreči bomo še poročali. Družini naše iskreno sožalje!

Doslej je šlo še kar zadovoljivo

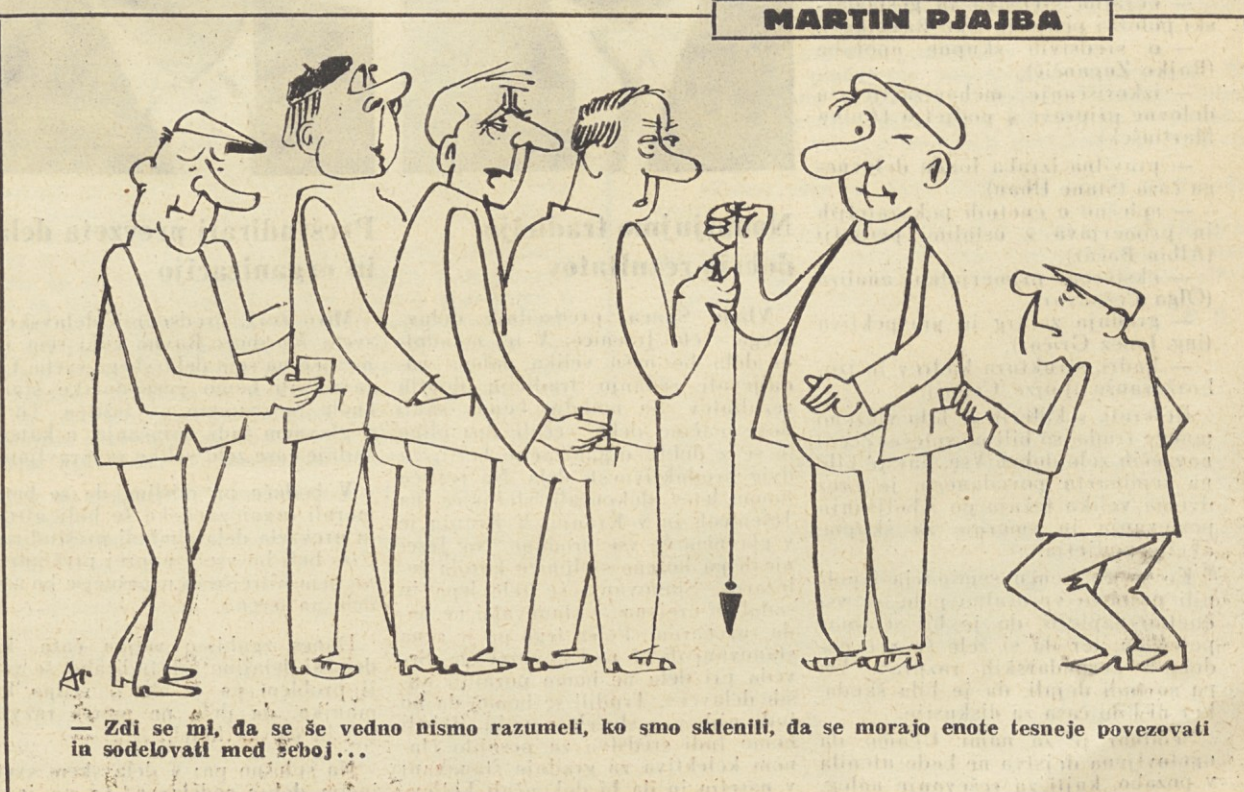
Pogovor z Ikom Ravnikarjem, direktorjem računovodsko-gospodarskega sektorja

Polovica leta 1966 je za nami. Pred nami je druga polovica leta. Kako smo pregospodarili prvo polletje? In kaj nam bo prinesla druga polovica letošnjega leta? O tem smo se pogovorili s tovarišem Ikom Ravnikarjem, direktorjem računovodsko-gospodarskega sektorja, ki je pač najboljši »kompetent«, da govori o številkah, o računih, terjatvah, dolgovih in podobnih stvareh.

»Prvo polovico leta smo še kar dobro prebrodili,« je takoj uvodoma poudaril tov. Ravnikar. »Finančna situacija je razmeroma zadovoljiva, seveda razmeroma zato, ker vemo, da zdaj gradbeništvo ni v ravno rožnatem položaju. Naši plačniki so dokaj solidni, ne moremo govoriti o kakšnih zastojih, čeprav pa je tudi res, da smo morali spričo objektivnih okoliščin plačilne roke zdaj nekoliko podaljšati. Plačilni roki so zdaj namreč odvisni od sredstev, ki jih ima na razpolago Gospodarska banka.

Ce grem kar po velikih objektih oziroma po večjih investitorjih, bi bila podoba naslednja: za Srednji Dravi ni zastojev s plačili. Tu so problematične le podražitve, ki jih mora plačati investitor sam. Na tem velikem gradbišču se nam odpirajo še neka dodatna dela, v dogovoru smo s »Tehnogradnjami« za polaganje oblog in še za nekatera dela. Tudi železarna Jesenice je soliden plačnik, zaostanki so le za tekoča dela. Isto velja tudi za nekatere druge večje investitorje, kot so toplarna — Ljubljana, nova kemična tovarna »Yulon« v Ljubljani, nova valjarna »Impol« v Slovenski Bistrici, gorenjska cesta in še kdo. Pri vseh teh investitorjih s plačili ni nikakršnih problemov, res je pa tudi, da je precej teh objektov že končanih, zlasti gorenjska cesta, toplarna in tovarna »Yulon«.

Nekoliko bolj problematično pa je na Ravnah. Tu se je investitor, ki je bil vsa leta velik naročnik in dober plačnik, letos nenadoma znašel v težavah. Problem je zdaj v tem, da bo železarna Ravne lahko plačala carino za uvoženo opremo z menico. Kon-Nadaljevanje na 3. strani

8 seminarja v Ankaranu. Del udeležencev med opoldanskim odmorom

Kako rešiti stanovanjsko vprašanje?

Gradili jih bomo lahko le, če bomo sredstva združili

Stanovanjska problematika ni ločena zadeva posamezne poslovne enote, čeprav so neposredno pristojni njeni organi upravljanja za odločanje o dodeljevanju stanovanj. Ta problem je treba reševati z vidika celotnega podjetja in ga tako tudi obravnavati za vse naše delavce enako v okviru razpoložljivih sredstev.

Po podatkih, ki so nam na razpolago, je v celotnem podjetju 337 nerešenih primerov, ko je potrebno našim članom delovne skupnosti in njihovim družinam omogočiti, da pridejo do primerne stanovanjske. To število se iz dneva v dan povečuje. Do sedaj smo rešili na leto največ po 40 primerov, in sicer del-sredstvi podjetja, delno pa s posojili pri bankah in z lastno udeležbo prosilcev.

Tako je podjetje zgradilo ali kupilo 383 družinskih stanovanj.

Posamezne poslovne enote so zelo različno reševale stanovanjsko vprašanje vse v odvisnosti od sredstev, ki so jih imele na razpolago. Če upoštevamo, da so se poslabšali pogoji, pod katerimi je mogoče dopolnjevati lastna sredstva za izgradnjo oziroma nakup stanovanj s krediti pri banki, da so na drugi strani zaradi zvišitve investicijske gradnje in zniževanja cen naših storitev močno okrnjeni naši skladi za gradnjo stanovanj, ni jasne predstave, kako rešiti toliko prošelj za družinska stanovanja naših delavcev.

Veliko je prizadevanje organov upravljanja za čimbolj uspešno rešitev perečega problema. Večja storilnost delovnega človeka je v tesni povezavi z urejenim stanovanjem.

Tega se organi upravljanja podjetja krepko zavedajo. Z večjo storilnostjo bo mogoče tudi dosežati večja sredstva za izboljšanje življenjskega standarda naših ljudi, vendar pa je razumljivo, da se to ne da čisto tako izvesti, kakor bi želeli.

Delavski svet podjetja je lani decembra ustanovil posebno enoto za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in stanovanji. Ta sedaj upravlja naša stanovanja in pobira najemnino, kar predstavlja dohodek te enote. Del najemnine gre za namoestitev starih stanovanj kot amortizacija na posebni račun in bodo ta sredstva služila za novo gradnjo. Ostali del najemnine pa uporablja enota za vzdrževanje stanovanjskih hiš, ki jih upravlja.

Podjetje plačuje od osebnih dohodkov 4% v sklad za stanovanjsko izgradnjo. Od teh sredstev pa je treba odvzeti določen del pristojni občini za subvencioniranje najemnine stanovanj do ekonomske najemnine. Subvencioniranje najemnine bo trajalo do leta 1970, ko bodo stanovalci že plačevali polno ekonomsko najemnino. Omenjeno subvencijo prejemajo stanovanjska podjetja in enote gospodarskih organizacij, ki so ustanovljene za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in stanovanji. Tako bo tudi naša stanovanjska enota prejela subvencijo — razliko — do polne ekonomske najemnine, dokler ne bodo stanovalci sami plačevali polne najemnine.

Zaradi uspešnejšega reševanja stanovanjskega problema bi bilo prav, da bi se sredstva, ki naj služijo v te

namene, koncentrirala. Tem sredstvom bi dodali tudi del dohodka enot, ki ga namenijo za stanovanjsko izgradnjo. Vsa ta sredstva bi bilo mogoče koncentrirati v sklopu novo ustanovljene enote za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in stanovanji »Gradisa«, ki bi služila namensko za gradnjo ali nakup stanovanj. Z družinimi sredstvi bi bili bolj uspešni pri najemanju kreditov za stanovanjsko izgradnjo.

Varianta, ki je predložena, zahteva seveda obravnavo kolektivov enot. Vsekakor je razvidno, da bi na ta način vsaj delno oblažili nujne primere in hitreje rešili vprašanje financiranja, vtem ko bi bilo neposredno reševanje prošelj seveda v pristojnosti organov upravljanja v enotah. To je odvisno od vloženih sredstev iz dela dohodka, ustvarjenega v enoti po prizadevanju članov kolektiva, ter nujnosti primerov in spretnosti gradnje stanovanj v določenem bazenu gleda na razvoj podjetja.

R. Z.

Ob stoti številki

Nadaljevanje s 1. strani

kaj spodbuja in kaj zavira napredek, kaj prispeva k bolj človeškemu odnosu med ljudmi in kaj temu nasprotuje.

Vestnik je to skušal po svojih močeh doseči. Več pa bi lahko storil, če bi pogostni pozivi uredništva na sodelovanje naleleli na ugodnejši odziv članov naših kolektivov. Čisto drugačna in bolj neposredna je beseda iz same enote, delavčeva beseda o določeni stvari, kot pa če mora to skrajaj vedno storiti kdo iz uredništva.

Naj bo torej ta jubilej spodbuda, da se lotimo peresa, čeprav ga nismo vajeni.

Za enotnejše poslovanje podjetja

S seminarja za nove člane delavskega sveta v Ankaranu

Ob koncu seminarja za nove člane delavskega sveta podjetja in vodilni strokovni kader so udeleženci med drugim izpolnili tudi test o delovni morali v podjetju. Med drugimi je bilo tudi naslednje vprašanje: »Kakšno je vaše gledanje na enotnost poslovanja podjetja, koliko se to danes v podjetju upošteva in koliko bi se moralo upoštevati, ter kakšno je razpoloženje v kolektivu do skupnih akcij v podjetju?«

Rezultati ankete ustrezajo dejanskemu stanju v podjetju, predvsem glede enotnosti poslovanja in smisla za skupne akcije. Tako je po mnenju udeležencev (vodilnih delavcev in članov CDS) upoštevana

enotnost podjetja le 33%, smisel za skupne akcije pa 35%. Po mnenju večine pa bi morali enotnost poslovanja upoštevati s 100%. Ker je to mnenje najvišjega nivoja upravljalcev in vodilnih delavcev, je potrebno, da se v tem malo globlje razmislimo. Ze nekaj let nazaj se organi delavskega samoupravljanja trudijo, kako bi v sistemu samoupravljanja in vse večje samostojnosti poslovnih enot dosegli še večje delovne rezultate in kako bi v tem sistemu povežali celoten kolektiv za skupne akcije, ki bodo koristne tako za podjetje kot za poslovno enoto.

Z drugimi besedami — samoupravljanje in samostojnost delovnega kolektiva v poslovni enoti smo razvijali prav zato, da bi vsaka enota kot tudi podjetje hitreje in jasneje sprevidela dobre in slabe strani v sedanjem procesu in organizaciji dela ter proizvodnje.

Seveda pa to ne pomeni, da lahko vsak živi sam zase in dela kar hoče, ker je moralno in materialno vezan na skupno odgovornost in solidarnost, predvsem kadar gre za reševanje problemov celotnega podjetja ali za trenutne probleme te ali one enote. Prav sedaj v teh kritičnih časih, ko se na tržišču bije neizprosna boj za biti ali ne biti, morajo biti prav enote tiste, kjer naj se ustvarja izhodišče razvojne in integracijske politike podjetja. Torej ne gre za neko nasilno centralizacijo, temveč za tako organizacijo in poslovanje, ki bo v sedanjih pogojih najbolj primerna in učinkovita.

Anketa je dokazala, da nam je in mora biti vsem od tega, da si vsi skupaj prizadevamo za nenehni razvoj podjetja, kot tistih na vodilnih mestih, od katerih je odvisno povečanje proizvodnosti dela, do poslednjega delavca, ki s svojimi rokami ustvarja skupne materialne dobrine. Z doslednim razvijanjem takih odnosov in take organizacije bomo dosegli, da bo vsak ustvarjal določeni dohodek in v celoti izpolnjeval vse naloge, ki se od njega zahtevajo.

Pri tej ali oni organizaciji pa smo vsi skupaj moralno odgovorni za delo in dohodek 4500-članskega kolektiva, ki mora živeti tudi jutri.

Lojze Cepuš

NASI ODLIKOVANCI

Predsednik republike Josip Broz Tito je ob 20-letnici odlikoval naše najzaslužnejše člane kolektiva ter jim podelil naslednja priznanja.

Borut Maister, dipl. gr. ing. šef poslovne enote Maribor — red zasluge za narod s srebrnimi žarkmi.

Lado Janžekovič, šef komercialne službe — red dela s srebrnim vencem.

Miro Zorž, gradbeni delovodja — red dela s srebrnim vencem.

Franc Stuhec, gradbeni delovodja — red dela s srebrnim vencem.

Anton Gruden, sekretar poslovne enote Maribor — medalja zasluge za narod.

Oto Roškar, gradbeni tehnik — medalja dela.

Albert Spindler, gradbeni delovodja — medalja dela.

Vsem odlikovancem naše iskrene čestitke!

Lojze Cepuš

Težnja po skupnih akcijah

Seminar v Ankaranu naj bi bil druga prelomnica

Tridnevni seminar za novoizvoljene člane DS podjetja in vodilni strokovni kader, ki je bil 14., 15. in 16. v Ankaranu, naj bi bil druga prelomnica našega dela. Temeljito pripravljene analize in konkretni pokazovalci so odprli kup novih nerešenih vprašanj in ugotovitev. Z ugotovitvami in priporočili smo se vsi strinjali in sedaj stoji pred nami le ena beseda — realizacija ugotovitev.

Ze v uvodnem predavanju je glavni direktor podjetja ing. Hugo Keržan nakazal pomen seminarja in novih nalog, ki bodo s tem nastale. Intenzivnejše gospodarstvo zahteva vedno več znanja, boljše gospodarjenje s sredstvi in vedno nove tehnične dosežke. Zahteva pa tudi, da se odnosi v podjetju zasnujejo na medsebojnem spoštovanju, povečanju produktivnosti dela in ekonomičnejšem poslovanju. Zato je prav, da vedno in povsod, posebno pa danes v teh za gradbeništvo težkih časih, se tu in tam ustavimo, pogledamo tudi k sosedom in prislubnemo času in življenju okrog sebe.

Sledila je dolga vrsta predavanj, povezana s konkretnimi pokazatelji. Predavanja pod naslovom »Ekonomski položaj podjetja« so vsebovala naslednje teme:

- splošno o sredstvih podjetja in njihovih virih (Albin Bačar),
- obratna sredstva in gospodarski položaj podjetja (Iko Ravnikar),
- o sredstvih skupne uporabe (Rajko Zupančič),
- izkoriščanje mehanizacije in delovne priprave v podjetju (Anton Martinšek),
- pravilna izraba fonda delovnega časa (Stane Uhan),
- splošno o enotnih pokazateljih in primerjava z ostalimi podjetji (Albin Bačar),
- eksterna primerjalna analiza (Olga Češnovar),
- gradnja za trg in perspektiva (ing. Janez Gričar),
- kadri, struktura kadrov in izobraževanje (Lojze Cepuš).

Referati, v katerih je bilo vloženo mnogo truda, so bili po splošni oceni navzočih zelo dobri. Vse, kar je bilo na seminarju povedanega, je brez dvoma velika težnja po izboljšanju poslovanja in smernice za skupne akcije podjetja.

Ko so ob koncu seminarja izpolnili posebno vprašalno polo, so vsi enotno napisali, da je bil seminar potreben, ter da si žele še več podobnih gospodarskih razprav. Vsi pa so tudi dejali, da je bila škoda, ker ni bilo časa za diskusijo.

Seminar je za nami. Upamo, da ugotovljena dejstva ne bodo utonila v pozabo, kajti za reševanje nalog, ki stojijo pred nami, bo treba še

mного trdega dela in strpnosti, potrebno pa bo zagotoviti tudi vse organizacijske in materialne možnosti.

Nadaljujmo tradicijo dobrih rezultatov

Vlado Sanca, predsednik delavskega sveta Jesenice: V tej mandatni dobi bo naša velika naloga nadaljevati sedanjo tradicijo dobrih rezultatov. Se nadalje bomo iskali nove načine dela, večali disciplino in se z dobro organizacijo borili za dvig produktivnosti dela. Na tržišču bomo letos dokončali stolpnice na Jesenicah in v Kranju. V Kranju je v glavnem že vse prodano. Na Jesenicah pa bo eno stolpnico kupila železarna. Stanovanja so zelo lepa in sodobno urejena — stanovalci ne bodo razočarani. Poleg tega pa je cena stanovanj daleč pod povprečjem. Seveda pri delu ne bomo pozabili naših delavcev. Trudili se bomo, da bo tudi njihov zaslugek v redu. Zbrali bomo tudi sredstva za posojilo članom kolektiva za gradnjo stanovanj v naselju in da bi dokončali kotlovnico z vsemi pritliklinami.

Preštudirati prevzeta dela in organizacijo

Miro Zorž, predsednik delavskega sveta Maribor: Ravno zdaj sem namenjen na sejo delavskega sveta. Obrazloževali bomo gospodarsko stanje enote in razmere na tržišču. To so v glavnem tudi vprašanja, o katerih zadnje čase zelo veliko razpravljamo.

V bodoče pa mislim, da se bomo morali organizacijsko še bolj utrditi in prevzeta dela čimbolj preštudirati. Čim bolj bo vse v naprej preštudirano, tem hitreje in uspešneje bo naše delo na terenu.

Danes zgubimo veliko časa, ker delo ni detajlno preštudirano, še večji problem pa je, da ti vedno kaj manjka, da delo ne moreš razviti, kot bi človek hotel.

Na splošno pa: v delavskem svetu imam dobre sodelavce. To pa je že pol uspeha.

Čimbolj zadovoljiti investitorje

Viljem Zrim, predsednik upravnega odbora Jesenice: Mislim, da je naša osnovna naloga izpolniti letošnji plan, se držati rokov in čim bolj zadovoljiti investitorje.

Upravni odbor bo posvetil tudi vso pozornost ureditvi delitve osebnih dohodkov. Tako bodo zadovoljni delavci in produktivnost dela se bo dvignila.

»Gradisa« mora ostati močan »Gradisa«. V tej smeri bomo delali tudi v prihodnje.

„Gradisov vestnik“

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradisa. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Ilo-neta Tomsiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno.

In memoriam Ivanu Šusterju

Lani, zadnje dni meseca junija, je »Gradis« pretrpela vest, da se je delovodja Ivan Šuster smrtno ponesrečil na gradbišču v Wailburgu v Zahodni Nemčiji. Vest je strahovito potrla vse njegove prijatelje in znanke. Vest pa je tudi strla njegovo družino tako, da si še danes ni povsem opomogla. Strašna rana še dolgo ne bo zaceljena.

Delovodja Šuster ni bil mlad član našega kolektiva. Bil je med prvimi, ki so se podali na novo formirano gradbišče v Zenico. Čeprav je bil nad vse skromen in discipliniran, je bil kljub temu kmalu zapažen. V Zenici je tudi spoznal svojo življenjsko družico, neumorno Ivančo. Po koncu del v Zenici ga najdemo na gradbišču avtomobilske ceste v Krškem. Kljub še tako velikim naporom je bil vedno voder, pripravljen narediti vse, kar se sploh narediti da. V tistih letih je našel tudi toliko zaupanja vase, da se je v zimskem obdobju vključil v delovodsko solo in jo uspešno končal.

Po končanih delih na avtomobilski cesti je prišel v Ljubljano, kjer se je vključil v delo na OGP. Tudi vsa ta leta svojega dela na OGP ni poznal počitka. Vključil se je v delo z vso predanostjo in ljubeznijo in čeprav se je srečal s povsem novimi tehnološkimi postopki, jih je obvladal hitro in korenito. Pravo zadovoljstvo je bilo sodelovati z njim. Do predpostavljanih je bil vedno pozoren, do podrejenih skrajno zadržan in vedno pristen tovariš. Vsi smo ga imeli radi, ga cenili in spoštovali. Na gradbišču v Nemčiji je šel, da bi, kot je sam rekel, še mlad videl in občutil tujino. Tudi na tujih tleh ni potreboval dolgih ugodov. Čeprav je bilo gradbišče težavno, dogotovitveni roki pa izredno kratki, ni nikdar jadikoval. Le včasih je tako pol v šali potožil: »Ko bi le ta Wolf malo bolj počasi govoril, bi se še nekako pomenila, tako pa šele čez čas vidim, da sem ga ravno narobe razumel.« (Wolf je bil glavni delovodja gradbišča). Pa Wolf ga je imel enako rad kot mi vsi drugi. Ko bi le še mogel videti, kako so vsi za njim žalovali, tudi tisti, katerim se je od trdega dela nakrivil hrbel, in tistim, ki imajo že trdo ožuljene roke. Da, njegova tragična smrt nas je vse hudo, hudo potrla.

Dragi Ivan, ob prvi obletnici tvoje tragične smrti naj bodo posvečene te skromne prstice tvojemu spominu.

Jože Lipovec

Zahvala

Ob izgubi našega dragega očeta se sodelavcem iz PE Ljubljana okolica in Jesenic najlepše zahvaljujemo za darovane vence, za izkazano sožalje in pospremitve na njegovi zadnji poti.

Plemelj Janez, Tine in Lojze

Pred športnim dnevom Gradisa

Sekretariat sindikalnega odbora podjetja je na zadnji seji sklenil, da bodo letošnje letne igre gradbincev v Mariboru. Pokroviteljstvo nad to tradicionalno prireditvijo je prevzel šef poslovne enote »Gradis« Maribor Borut Maister, dipl.ing.

Letne športne igre Gradisa bodo predvidoma v začetku septembra 1966. Tekmovalo se bo v naslednjih panogah: nogomet, namizni tenis, odbojka, kegljanje (moški, ženske), streljanje (moški, ženske), balinanje in šah. Najboljši tekmovalci se bodo udeležili letnih športnih iger gradbincev Slovenije, ki bodo septembra na Koprskem.

Izvoljen je bil poseben organizacijski odbor v sestavi: Lado Janžekovič, Vlado Šanca, Mila Capuder, Anton Gruden in Janez Zupan.

Sporniki Gradisa in sindikalne podružnice, začnite s treningi in organizirajte medsebojna tekmovanja!

Zahvala

Iskreno se zahvaljujem članom kolektivov poslovnih enot za obisk in darilo za časa moje bolezni. Isto velja tudi vsem drugim, ki so me sicer nameravali obiskati pa zaradi zaposlenosti tega niso mogli storiti.

Ludvik Šnajder

Doslej

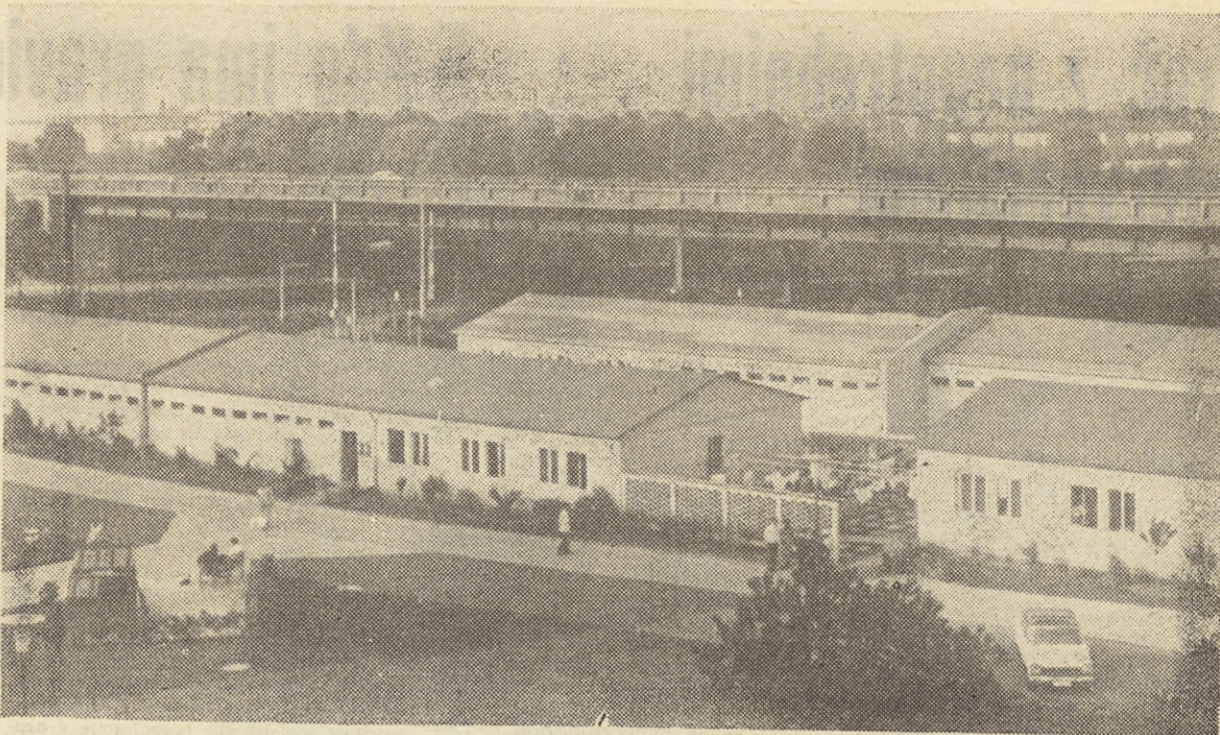
(Nadaljevanje s 1. strani)

likor bo plačilo carine rešeno zadovoljivo, potem bo tudi za nas lažje. Če pa železarna tega vprašanja ne bo mogla rešiti v svoj prid, bo tudi za nas precej več problemov na tem velikem gradbišču.

Ce smo lahko z industrijskimi objekti in z investicijami teh objektov v glavnem zadovoljni, pa je nekoliko bolj problematično na področju stanovanjske graditve. Tu imamo nekoliko več zaostankov, zlasti velja to za Ljubljano, kjer nam je bivši stanovanjski sklad v Šiški dolžan (gre za bloka B-1 in B-2) za že kolavdirana objekta od lani okrog 40 milijonov starih dinarjev. Tudi nasploh se je fronta v stanovanjski graditvi letos močno zožila. V stanovanjski izgradnji je zlasti problematično vprašanje kupcev, ki nimajo dovolj sredstev, da bi lahko odkupili stanovanja, saj je zlasti v Ljubljani banka izredno zaostala kreditne pogoje.

Omeniti je treba v tej situaciji tudi naša gradbišča v tujini — v Nemčiji. Ta gradbišča nam precej izboljšujejo situacijo v naši finančni bilanci, saj vemo, da je v Nemčiji zaposlenih približno 300 delavcev. Nemška gradbišča vplivajo na celoten dohodek s 6 odstotki, na čisti dohodek pa že s približno 23 odstotki.

Skratka, po prvem polletju smo lahko še kar zadovoljni. Kako pa bo v drugi polovici, je težko povedati. Imamo takšno situacijo, da so nekatere enote založene z delom do konca leta in nekatere celo že tudi za leto 1967. To velja zlasti za Maribor, Koper, Jesenice in tudi za Ljubljano-okolico. Precej nejasna pa je situacija v Celju, kjer sploh ni večjih investicij, podobno pa velja tudi za Ravne in Ljubljano.

Naselje Griesheim pri Frankfurtu, kjer prebivajo tudi naši delavci

Obisk v Griesheimu

Bil je lep sončen sobotni dan. Dolgo sem iskal naše delavce v Griesheimu. Na koncu tramvajske proge sem odkril ozko ulico ob železniški progi — Erzbergerstrasse. Srečaval sem tuje delavce, med njimi sem lahko razločil Slovence. Pokazali so mi naselje: četverkotnik barak in blokov. V barakah stanujejo Turki, v blokih Slovenci, Hrvatje in Nemci. Italijane in Špance so preselili drugam.

V pisarni Gradisove skupine so mi postregli s pivom in kavo. Počutil sem se nekako domače, zdelo se mi je, kakor do so Gradisovci vnesli v življenje nasleja nekaj slovenske domačnosti.

»Kakšni so vaši odnosi z drugimi delavci?« sem jih vprašal.

»Odnosi so dobri,« so pripovedovali. »Tudi s Turki se dobro razumemo. V naselju ni razgrajanja, vsepoved red in čistoča. Pravila življenja v naselju morajo vsi spoštovati, tudi Nemci...«

Ko sem vpraševal, kakšni delavci so Slovenci, so Nemci odgovorili:

»Slovenci so najboljši delavci, boljši kot Nemci. Firma Hofmann boljših delavcev nima...«

Po delu počitek. Na sliki: Borut in Marjan pri kozarcu piva

Slovenci si sami kuhajo večerjo, ki je obenem tudi kosilo. Na gradbiščih si kupijo hrano v kantinah. Perilo si perejo sami: ob nedeljah, ko se tako in tako nimajo kam dati, je velika žehta.

»Ali imate kaj domotožja?« sem zvedavil.

»Ni časa za to,« so odgovorili. »Veliko nas je... V jedilnici imamo televizor, lahko igramo tenis ali ping pong. Ob delavnikih smo malo v naselju: od jutra do večera smo na gradbiščih. Ko se vrnemo, smo tako utrujeni, da nam ni do razvedrila...«

»Ste v Gradisovi skupini sami Slovenci?«

»Skoraj 60 odstotkov je Slovencev, 30 odstotkov Medjmurcev, drugi so iz Bosne. Vsi so stari gradisovci. Največ je takih, ki so že po pet ali celo deset let pri podjetju...«

»Ste se hitro privadili na življenje v tujini?«

»Gradbinci smo tega navajeni. Kar naprej se po-
toplujemo po svetu kot cigani...«

»Cigava je organizacija dela?«

»Celotna organizacija dela je naša. Imamo svoje predelavce, tehnike, inženirje. Nemci nam priskrbijo le material. Opravljeno delo plačajo po pogodbi. Imamo svoj pravilnik, ki pa je uskladen z nemškimi predpisi. Sem smo prenesli košček našega samoupravljanja...«

»Vam zaupajo tudi težje naloge?« sem spraševal naprej.

»Dajejo nam najtežje naloge, ker vedo, da jih bomo izpolnili...«

Zanimalo me je, koliko časa ostanejo Slovenci na delu v tujini. Zvedel sem, da ostanejo povprečno eno leto, nekateri tudi dve. Ko delavec doseže cilj, se zagotovo vrne. Nekateri se vrnejo že po treh mesecih. »Dosti mi je tega,« rečejo in gredo. Frankfurt je daleč od domovine, zato ni mogoče vsak mesec domov. Ziveti ločeno od družine — to ni lahko.

Marjan Kopušar je uslužbenec v pisarni Gradisove skupine. Pripovedoval je, da mora pogosto pomagati ljudem, ki jih tarejo najrazličnejše skrbi. Tako je nekega dne prišel k njemu delavec in ga prosil:

»Marjan, svetuj mi!«

Ko je delavec razkril svoje skrbi, se je pokazalo, da je ljubosumen. Zato ni imel nobenih utemeljenih razlogov. Vtepel si je v glavo, da z ženo nekaj ni v redu. Na vsak način je hotel domov. Marjan ga je komaj potolažil.

Včasih so krivci nevoščljivi sosedje, ki neutemeljeno namigujejo, samo da bi povzročili razdor v družini in tako zadostili svoji nečimrnosti. Včasih je kdo, ki je preveč občutljiv, žrtev šale tovarišev.

Na koncu sem vprašal, kaj menijo o organizaciji dela na gradbiščih. Povedali so, da se nemška gradbena podjetja ne ukvarjajo s postavljanjem odrov, s prevozi materiala in delavcev. Za to so posebna podjetja. Gradbeno podjetje se ukvarja samo z gradnjami. Pri tem veliko bolj uporabljajo stroje. V gradbeništvu je ostra konkurenca.

»In vaši največji problemi?«

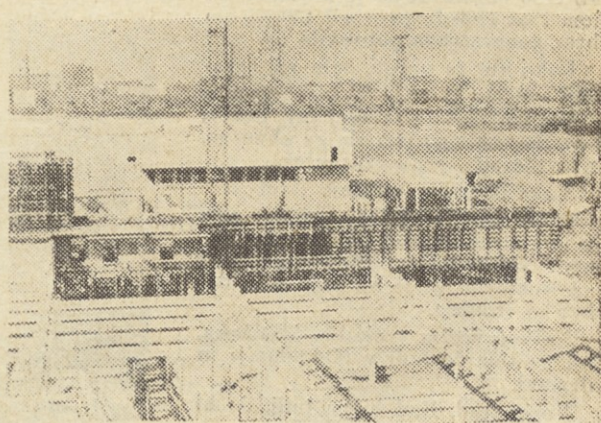
»Dvakrat plačujemo pokojninsko zavarovanje. To je rakova rana zaposlitve v Zahodni Nemčiji. Doma je treba plačevati v dinarjih, v Nemčiji pa v markah.«

»Premalo vemo o carinskih predpisih,« je pripomnil drugi.

»Zakaj nam ne dajo večkratne vize?« je vprašal tretji.

Tako se je zavlekel pogovor dolgo v noč. Od gradisovcev sem se poslovil tako, kakor da smo že stari znanci. Vesel sem bil, da sem v Frankfurtu odkril košček pristne Slovenije.

F. S.

Gradbišče kemične tovarne v Höchstu pri Frankfurtu

Ustvarimo solidno podlago za nadaljnjo delitev dohodka

Komisija DS podjetja za notranjo delitev je na zadnji seji sprejela program svojega dela.

Najvažnejša naloga je oblikovanje pravilnika o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Gre za nov pristop k vprašanju delitve tako po obliki kot vsebini.

Najprej bi družbeno in gospodarsko najbolj odgovorni delavci podjetja skupaj s predstavniki ustreznih republiških organov pretrpeli osnovna načela delitve. Nato bi oblikovali teze o delitvi, o katerih bi razpravljali kolektiv. Hkrati pa bi ustrezne službe pripravile številčne pokazovalce. Oboje bi pomenilo solidno podlago za sestavo predosnutkov obeh pravilnikov. Za njihovo obravnavo je treba zagotoviti dovolj časa in primerne strokovnjake za razlago. Ob tako zastavljeni razpravi v kolektivu lahko pričakujemo kvalitetne pripombe. Ostane še usklajevanje predosnutka s pripombami in izdelava osnutka. Zadnja obravnavo, ki more prinesiti le manjše spremembe (načela naj bi sprejeli pri obravnavi tez), naj bi bila formalnost pred sprejetjem pravilnika.

Toliko o obliki. Morda se zdi komu tak postopek pretiran. Vendar naj omenimo, da hočemo s temeljito obravnavo zainteresirati čimveč delavcev za delitev. To najbrž ne bo težko, saj gre za osebne dohodke. Najvažnejše, kar hočemo doseči — vsi skupaj, pa je to, da bomo pravilnik zavestno osvojili in ga (zato) še bolj zavestno izvajali.

Kaj pa bi bilo novega v vsebini? Zlasti dve stvari. Analitična ocena delovnih mest in delavcev in pa dodelava normativov. Normativi bi v končni fazi omogočili izdelavo lastnih cen, cenikov del — tako za investitorja kot za in-

terni obračun med enoto in podjetjem na eni strani in med delavci (akord) na drugi strani. To delo smo oddali dvema skupinama strokovnjakov v podjetju, pritegniti pa mislimo tudi ljudi zunaj podjetja.

Seveda je zaradi zahtevnosti in obsega dela pričakovati, da rezultate še ne bomo mogli vnesti (v celoti) v imenovana pravilnika že letos. Na koncu še nekaj misli o pravilniku o nagrajevanju organizatorjev. Komisija je upoštevala zlasti pripombe RO sindikata gradbincev. Zato je DS podjetja naročil komisiji, da do septembra pripravi osnutek, ki bo upošteval pripombe sindikata in poslovnih enot. Počakati nemimo še na rezultate polletne bilance, potem pa bomo pripravili osnutek pravilnika za obravnavo. Nekatere pripombe, ki jih bomo upoštevali pri sestavljanju osnutka:

— ločijo se organizatorji in strokovnjaki — tehnični kader od drugih;

— drugi organizatorji sodelujejo z drugačnimi kriteriji kot tehnični kader. Namesto kvalitete del in HTV (ta kriterija bosta za tehnični kader samo negativna) ter pogojev dela, se upoštevajo drugi ustrezni kriteriji — pač odvisno od delovnega področja;

— med ostale organizatorje je zajeti tudi nekatere tiste delavce, ki v predosnutku niso bili zajeti;

— za glavni kriterij »uspeh poslovanja« (za tehnični kader deluje s 75 %, za druge organizatorje s 50 %) se pripravi še varianta — dohodek na uro, ki naj se po potrebi kombinira z eno od že naštetih variant (ostanek dohodka, dohodek).

Stane Uhan

Proč z nepotrebnimi intervencijami

Kako bi napravili red pri gospodarjenju z cevni odri

Pri našem podjetju cevni odri že dolgo niso več novost. Saj tudi ne gre za to! To pot gre za to, kako bi vpeljali tak red v razdeljevanju, ki bi zagotovil, da bi ta material dobila tista gradbišča, ki ga potrebujejo in predvsem, **kadar ga potrebujejo**, ne pa, da ga eni drže tudi skritega po sektorjih in skladiščih, drugi pa dnevno zamaš intervenirajo po vseh mogočih službah centrale, da bi si ga dobesedno priborili. Tako kot sedaj, to poteka že vrsto let in ni dobro. Upam, da se s tem strinjajo vsi tisti, ki imajo razvit čut do gospodarnosti.

Predvsem bi si morali vsi naši člani, ki delajo s cevni odri, osvežiti spomin glede nekaterih osnovnih stvari teh odrov. Vedeti bi morali, da smo do sedaj kupovali komplete po 500 m² odra. En tak komplet ima 29 cevi dolžine 5250 mm, 87 cevi dolžine 5000 mm, 114 cevi dolžine 4000 mm, 20 cevi dolžine 3500 mm, 46 cevi dolžine 3000 mm, 49 cevi dolžine 2750 mm, 28 cevi dolžine 2000 mm in 94 cevi dolžine 1500 mm.

Torej skupno 466 cevi različnih, vendar **točno označenih** dolžin. Ni torej vseeno, če te cevi poljubno obrezujemo, krajšamo ali celo krivimo. Če kar koli spreminjamo, rušimo osnovni element osnovnega kompleta, kar je zgrešeno in ima tako tehnično kot tudi ekonomsko škodljive posledice. Paziti moramo tudi, da se krive cevi izločijo in jih ne smemo ravnati v ognju, ker s tem spreminjamo strukturo materiala. Ta mora in sme biti jeklo 52. Če ga torej grejemo, se kvaliteta zmehta, to pa bi lahko imelo za posledico rušenje objekta in katastrofo. Poleg cevi ima vsak komplet tudi 20 podstavkov, 5 lestev, 670 križnih spojk, 216 vtičev, en ključ in 20 lesenih zabojev, v katerih je ves ta material shranjen. Tako točno število elementov pa pomeni, da je vsak tak element potreben pri sestavi kompleta 500 m² odra. Če manjka samo navidezno majhen vijak spojke, je to dovolj, da je spojka neuporabna. Ves tak komplet cevi in spojnega materiala tehtata točno 7571,2 kg ter stane 2.200.000 Sdin. Ni torej težko izračunati, da stane 1 kg **cevnega materiala** v povprečju 290 Sdin.

Da to ni majhen znesek, bo moral vsakdo priznati. In koliko tega materiala že imamo v podjetju? Nič manj kot nad 440 ton v vrednosti več kot 130 milijonov dinarjev. Da je denar za nabavo tolikšnega cevnega materiala vzet iz obratnih sredstev, da moramo za našem obratnih sredstev banki plačati še 6 do 8% obresti, je to samo še dodatno opozorilo, da velja na ga ta material bolje paziti, da se ne uniči in pogubi. Poleg tega pa ga je treba kar naprej izkoriščati.

Material za cevne odre ne sme ležati v skladišču, ne sme pa tudi dolgo »krasiti«¹ fasade stavb. Prav tako kot dober gospodar čim hitreje »obrača«² svoj denar, da bi ga pomnožil, tako tudi dober gradbenik hitro postavi oder, opravi potrebna dela in ga potem še hitreje podre in odpodje drugim. Načelo hitrega obračanja naj bo torej osnovni motiv poslovanja. Da, prav tako kot danes že odpovedujemo žerjav ali bager raje dan prej kot je res, samo da ne bi morali plačevati »stojnine s strojnikom«, isto naj velja tudi za cevni material.

Pa vendar težave niso majhne in nezaupanje je postalo zelo veliko. Mnogi so upali in verjeli, drugi pa so pogostoma razočarani. Treba bo torej najprej povrniti zaupanje, hkrati pa napraviti red, ker le z redom bomo lahko vzpostavili zaupanje. Današnji čas to še posebej zahteva, ker sicer ne bo imelo nobenega smisla trditi, da gospodarimo, ko pa to ni res.

In kako naj s cevni materialom gospodarimo, da bo red? Moj predlog je tale:

1. Ob letni inventuri naj se točno ugotovi, koliko tega materiala sploh je v kilogramih in tekočih metrih. Cevi, ki po svojih dolžinah spadajo h kompletom, se evidentirajo kot kompleti in tudi po zunanjosti in končeh opleskajo s posebno barvo. Vse druge naj se pa grupira po dolžinah, in sicer od 0,4 do 1 m, od 1,01 do 2,00 m, od 2,01 do 3,00 m, od 3,01 do 4,00 m itd. To skupino cevi naj bi prvenstveno uporabljali za podporne odre.

2. Vse cevi naj vodi centralno skladišče s posebej za to določenim verziranim skladiščnikom. Centralno skladišče le **posoja** poslovnim enotam cevni material po naročilu nabavne službe. Nabavna služba pa dobiva direktna in precizna naročila od priprave dela, vendar ne na intervencijo poslovne enote, temveč **na lastno pobudo** in v skladu z izvršeno operativno pripravo. Tako naj bi operativna priprava spraevala prej poslovno enoto, če ji lahko do določenega datuma odpošlje planirano količino cevnega materiala v skladu z operativnim planom. Centralno skladišče pripravlja nabavni službi podjetja med 15. in 25. v mesecu osnove za obračun najemnin posameznim enotam. Izdajati se sme samo popolnoma uporaben cevni material, enako pa tudi lahko sprejema le popolnoma intakten material. Primanjkljaji se zaračunavajo poslovnim enoti po polni ceni. Za čas, ko poslovna enota prekorači planirano obdobje za koriščenje odra, naj se ji zaračuna poldruga vrednost najemnine.

3. Priprave dela po enotah morajo svoje planiranje cevnega materiala predhodno uskladiti s centralno pripravo dela.

4. Odpade naj vsako poročanje o cevni materialu. Ker centralno skladišče le posoja, mora vsak čas vedeti, kje in koliko cevnega materiala je. Enako evidenčno službo si vzpostavi priprava dela. Če v določenem obdobju nastopi pomanjkanje cevnega materiala, je centralna priprava dela dolžna pravočasno priskrbeti dovoljenje za morebitne nove nabave.

5. Za podporne odre naj priprava dela izdela vedno točne projekte podpiranja s točnim popisom potrebnega cevnega materiala.

Če bi nekdo vzpostavil tak red in če bi se ga poslovne enote prostovoljno tudi držale, mora odpasti vsako medsebojno nezaupanje in obtoževanje. Premnogim vodilnim uslužbencem podjetja bo pa prihranjen dragocen čas, ki ga sedaj izgubljajo za intervencije in lov za odrskim materialom.

Jože Lipovec

Kdo ima pravico do letnega dopusta?

Pojavljajo se različna vprašanja v zvezi s pravico do letnega dopusta glede na določila temeljnega zakona o delovnih razmerjih in drugih predpisov. Skušali bomo pojasniti nekatere zadeve, ki se nanašajo na to vprašanje.

Letni dopust je pravica delavca, da ga izrabl vsako leto in se tej pravici ne more odreči.

Po temeljnem zakonu o delovnih razmerjih (TZDR) pridobi delavec pravico do letnega dopusta po enajstih mesecih neprekinjenega dela in ima pravico, da ga izrabl vsako leto, če ni prenehal z delom. To pomeni, da ima delavec, ki je enkrat spremenil pogoj enajstmesečne neprekinjene zaposlitve v eni delovni organizaciji, pravico do letnega dopusta vsako leto, če ni prenehal delati.

Kolikor delavec preneha delati, mora ponovno doseči nepretrgano enajstmesečno zaposlitev, da bi pridobil pravico do letnega dopusta. Ne šteje se, da je delavec prenehal delati (prekinitev dela), če neposredno ali najdalj v treh dneh pride iz ene delovne organizacije v drugo. V drugih primerih, npr. da je delavec prenehal delati v eni organizaciji iz kakršnegakoli razloga bodisi po njegovi volji, ali po sklepu delovne skupnosti brez njegove volje in se ni zaposlil v drugi delovni organizaciji neposredno oz. najdalj v 3 dneh, se šteje, da je delo prekinil in mora za pridobitev pravice do letnega dopusta ponovno izpolniti pogoje: 11-mesečno nepretrgano zaposlitev ne glede na to, če si je mogoče že nekoč pridobil tako pravico.

Zakon predvideva izjemo samo v primeru, če je delavec prenehal delati v delovni organizaciji zaradi odhoda na odslužitev oziroma doslužitev vojaškega roka. V tem primeru se pa ne šteje, da je nastopila prekinitev dela, vendar samo takrat, če se je delavec neposredno po vrnitvi iz vojske (po našem pravilniku o delovnih razmerjih v 5 dneh) ponovno zaposlil po isti delovni organizaciji. V takem primeru ima delavec pravico do dopusta v koledarskem letu in se mu čas zaposlitve pred odhodom na odslužitev ali doslužitev vojaškega roka tudi upošteva v skupen čas zaposlitve tudi potem, ko je ponovno stopil na delo v isto delovno organizacijo in s tem dosegel skupno 11 mesecev zaposlitve.

Pravico do letnega dopusta imajo tudi delavci, ki delajo z nepolnim delovnim časom, če delajo najmanj polovico polnega delovnega časa. To izhaja iz 41. člena TZDR, po katerem se obseg vseh njihovih pravic iz dela uveljavlja po merilih pravilnika, ki ga sprejme delovna organizacija (glej 88. člen našega pravilnika o delovnih razmerjih). Do dopusta ima pravico nadalje delavec, ki stopi na delo za določen čas (opravljanje sezonskega dela in drugo) in prebije na takem delu skupaj najmanj 11 mesecev v raznih delovnih organizacijah in ni pri tem prekinil dela več kot tri dni. V tem primeru sme izrabiti letni dopust v tisti delovni organizaciji, v kateri je izpolnil pogoj 11-mesečne nepretrgane zaposlitve (upoštevaajoč tudi čas v drugi organizaciji, če ni prekinil za več kot 3 dni).

Materi z otrokom, ki do 8. meseca oz. do 3. let starosti otroka dela s skrajšanim delovnim časom, pripada po 39. čl. TZDR letni dopust, ker se navedeni skrajšani delovni čas šteje za poln delovni čas.

Letni dopust mora delavec izkoristiti v tisti delovni organizaciji, pri kateri je izpolnil pogoj za pridobitev pravice do dopusta. Delavec, ki preide iz ene delovne organizacije v drugo med letom, ima pravico do letnega dopusta in ga je dolžan izrabiti v tisti delovni organizaciji, pri kateri je izpolnil pogoj. Delovna organizacija, pri kateri je izpolnil 11 mesecev nepretrgane zaposlitve, mu mora omogočiti izrabo letnega dopusta. 90. člen našega pravilnika o delovnih razmerjih določa, da je treba delavcu, ki preneha delati v podjetju po lastni volji ali po sklepu delovne skupnosti (razen v primeru izključitve zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti), omogočiti izrabo letnega dopusta v času, ko mora še ostati na delu po tem, ko je sporočil svoj namen o prenehanju dela oz. ko ima pravico še

ostati na delu po tem, ko je postal sklep delovne skupnosti o prenehanju dela delavca pravnomočen. Pri tem se pa omenjeni čas (odpovedni rok) ne more podaljšati zaradi letnega dopusta. To pomeni, da ima delavec pravico in je tudi dolžan izkoristiti dopust v času, ko mora oz. ima pravico ostati še na delu po obvestilu ali sklepu o prenehanju dela in se tej pravici ne more odreči. Prav tako pa ga tudi delovna organizacija ne more prikrajšati za to pravico.

V nasprotju bi bilo 62. členu TZDR, če bi se dopust prenašal iz enega koledarskega leta v drugega. Skladno z zakonom je v našem pravilniku o delovnih razmerjih (čl. 98.) možno prenesti dopust iz enega koledarskega leta v drugo samo, če delavec nastopi dopust ob koncu leta in ga v naslednjem letu nadaljuje, vendar brez presledka.

Letni dopust traja najmanj 14, največ pa 30 delovnih dni. Po merilih, določenih v našem pravilniku o delovnih razmerjih, je podrobno določeno, koliko dni bo smel posamezni delavec izrabiti na leto dopusta v okviru, ki ga določa zakon t.j. od 14 do 30 delovnih dni.

S tem v zvezi se pojavlja v praksi vprašanje ali se t. im. »prosta sobota«, do katere je prišlo pri uvedbi krajšega delovnega tedna v zvezi s prehodom na 42-urni delovni teden, upošteva v delovne dneve za izrabo letnega dopusta ali se ta dan ne šteje v dneve dopusta, kot velja to za nedelje in državne praznike. Iz 145. čl. TZDR izhaja, da se takšna prosta sobota, ki pade delavcu v dneve letnega dopusta, vračuna v dopust, ker je po omenjenem členu zakona šest dni delovni dan v tednu, čeprav se glede na razporeditev delovnega časa dela samo 5 dni v tednu. Za ta dan ima delavec pravico tudi do nadomestila za čas dopusta kot za druge dneve. (Podrobno navodilo je bilo v tej zvezi že izdano).

Ali se sme druge izostanke z dela vračunati v letni dopust?

Po določilu 67. čl. TZDR se kakršnokoli odsotnost z dela, ki se priznava v delovno dobo, ne more odbiti od letnega dopusta, ki je delavcu določen po merilih iz pravilnika o delovnih razmerjih podjetja.

Vprašanje je, ali se čas neplačanega dopusta (74. člen TZDR) sme upoštevati v čas rednega letnega dopusta. Glede na to, da se čas do 30 dni v enem koledarskem letu, ki ga delavec prebije na neplačanem dopustu po odobritvi organa upravljanja podjetja (glej 107. člen našega pravilnika o delovnih razmerjih), po 131. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (Ur. list SFRJ št. 51/64) upošteva za priznanje zavarovalne dobe ni mogoče tega časa šteti v dneve rednega letnega dopusta. Kolikor pa je delavec na brezplačnem dopustu več kot 30 dni (čl. 107. pravilnika o delovnih razmerjih), bi mu smeli odsotnost zaradi brezplačnega dopusta šteti v redni letni dopust, vendar pa mora za te dneve (nad 30 dni) dobiti nadomestilo, ki se sicer priznava za dneve letnega dopusta.

Prav tako je treba razumeti, da se čas neplačanega dopusta, ki se priznava v zavarovalno dobo po zakonu o pokojninskem zavarovanju (131. člen), priznava v dobo za pridobitev pravice do dopusta in se ne šteje za prekinitev dela. Upošteva se pri pogoju za delovno dobo, na podlagi katere se določa dolžina dopusta po pravilniku o delovnih razmerjih in tudi pri pogoju 11-mesečne nepretrgane zaposlitve.

Čas, ko je delavec na bolniškem dopustu, se ne upošteva v redni letni dopust. Delavec, ki je nastopil letni dopust in je medtem zbolel, prekine letni dopust in ga nadaljuje po preteku bolezenskega dopusta. Če delavec med letom pred nastopom letnega dopusta zboli in ne traja bolezen do konca leta, mu je treba omogočiti, da izkoristi dopust v tekočem letu, oz. ga nastopi v tekočem letu in nepretrgoma nadaljuje v naslednjem letu. Če pa traja bolezen do konca tekočega leta ali dalje in delavec v istem koledarskem letu ni izkoristil rednega letnega dopusta zaradi bolezni, nima pravice koristiti dopusta iz preteklega leta v naslednjem letu. Dopust za to leto mu torej zapade.

Porodniškega dopusta prav tako ne moremo računati v redni letni dopust. Delavke, ki so pred iztekom porodniškega dopusta pridobile pravico do letnega dopusta, ali so to pravico pridobile med porodniškim dopustom, letnega dopusta pa niso izkoristile, ga smejo izkoristiti po porodniškem dopustu v istem koledarskem letu. Če se noseča žena nahaja na letnem dopustu, pa ji je odobren porodniški dopust, preden ji je potekel redni letni dopust, ima pravico dopust nadaljevati, če je porodniški dopust potekel pred koncem koledarskega leta, v katerem je delavka šla na letni dopust.

Kadar govorimo o pravici delavca do letnega dopusta, se pojavi vprašanje, kako je s to pravico, če delo preneha po tem, ko je delavec izpolnil pogoj enajstmesečnega neprekinjenega dela, in to preden je dopust izkoristil v koledarskem letu.

Iz zakona izhaja, da se šteje neprekinjeno delo samo takrat, če je delavec prešel iz ene v drugo delovno organizacijo neposredno ali v roku 3 dni, ko mu je prenehalo delovno razmerje ne glede na to, iz kakšnega vzroka je prenehalo delo. Izjema je samo v primeru samo-

voljne zapustitve dela ali izključitve iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti. V takem primeru delavec nima pravice do letnega dopusta v istem koledarskem letu, čeprav bi nastopil delo v drugi delovni organizaciji neposredno ali v roku 3 dni po prenehanju dela iz gornjih vzrokov. To izhaja iz dejstva, da bi delavec, ki je redno prenehal delati v eni delovni organizaciji in se po preteku odpovednega roka zaposlil pri drugi, moral izkoristiti svoj dopust, preden mu je prenehalo delo. Zaradi tega mu nova delovna organizacija, v katero vstopa tak delavec, ni dolžna priznati dopusta v istem koledarskem letu, ker mora delavec izkoristiti vedno svoj dopust v tisti delovni organizaciji, pri kateri mu je prenehalo delo.

Se en primer bi mogoče bilo potrebno pojasniti. Kot je prej omenjeno, se ne šteje za prekinitve dela, če je delavec prenehal delati zaradi odhoda na odslužitev ali doslužitev vojaškega roka in se je neposredno po vrnitvi iz vojske ponovno zaposlil pri isti delovni organizaciji. (Po našem pravilniku v roku 5 dni.) Važno je pa to, da je izpolnjen pogoj vrnitve na delo v isto delovno organizacijo. Po 126. členu TZDR je namreč pravica delavca samo, da se v navedenem primeru sme vrniti na delo v isto delovno organizacijo, če hkrati tudi izpolni pogoj iz našega pravilnika, t.j. da se ponovno zaposli v 5 dneh po doslužitvi vojaškega roka (ugotavlja se po vojaški knjižici). Ne more se torej odobriti dopusta delavcu, ki bi samo sporočil delovni organizaciji, da se bo ponovno zaposlil in hkrati že zahteval dopust. Poleg tega je potrebno delavca tudi razporediti na delovno mesto, da se mu lahko odmeri število dni dopusta po merilih iz pravilnika.

O vstopu na delo odloča organ v podjetju, ki je za to pristojen po statutu. O vstopu na delo ne more odločiti posamezna oseba, prav tako tudi ne more odločiti posamezna oseba o planu dopusta. Tudi plan dopustov sprejema organ, ki je določen v statutu ali pravilniku podjetja (pri nas upravni odbor enote oz. upravni odbor podjetja). Čas, v katerem bo izrabil delavec letni dopust, določa delovna skupnost (v našem primeru upravni odbor) v skladu z organizacijo dela, pri čemer upošteva željo delavca. S tem ni mišljeno, da mora organ, pristojen po statutu ali pravilniku podjetja, upoštevati vedno željo delavca, če delovni proces tega ne dovoljuje.

Iz navedenega je jasno, da se delavcu, ki se vrne iz vojske, ne more neposredno po tem, ko mu vojaški rok poteče, že priznati letni dopust (glej 11., 37. in 45. člen našega pravilnika o delovnih razmerjih).

Končno še o nadomestilu za čas letnega dopusta.

Po TZDR ima delavec pravico do nadomestila za čas letnega dopusta v višini poprečne akontacije osebnega dohodka za pretekle tri mesece pred nastopom dopusta. Zakon predpisuje, da tudi v primeru, če se vzame daljše obdobje za poprečje osebnega dohodka, ne more biti nadomestilo za čas dopusta manj kot trimesečno povprečje.

Pri računanju povprečja je treba vzeti vse opravljene ure tako za redno, kot tudi za delo v podaljšanem delovnem času (nadure).

Z. R.

Drago Elikan — odličnjak

Eden izmed redkih študentov, štipendistov podjetja, ki je razred in zaključni izpit na tehnični srednji šoli v Ljubljani opravil z odličnim uspehom, je Drago Elikan.

Sedaj nastopam službo, je dejal. To je zame velika prelomnica v življenju. Moj cilj je, da bi čim več prispeval podjetju ter da bi postal čim večji strokovnjak, v svojem poklicu.

Na vprašanje, kako je dosegel ta lep rezultat, je dejal, da je odgovor preprost: »Vztrajen moraš biti in učiti se moraš. To je vsa modrost.« Našemu odličnjaku iskreno čestitamo!

120.000 km brez generalnega popravila

Čeprav šofer osebnega avtomobila Lj 402-13 Jože Postružnik iz Maribora ni prejel posebnega priznanja ali celo odlikovanja, je z avtomobilom Fiat 1300 že prevozil 120.000 km brez generalnega popravila.

Kako ste to uspeli, sem ga vprašal?

Mislil, da je avtomobil dober, seveda pod pogojem, da ga obvezno, pravilno in v redu vzdržuješ.

Kako dolgo že vozite?

Šofer sem že od leta 1952 ter sem v tem času že prevozil skoraj dvakrat okoli sveta. Prej sem imel »mercedesa«, ki je bil prav tako dober in trpežen.

Največ vozim v okolici Maribora, bil pa sem že tudi v Makedoniji in drugod.

Vozim rad. Rad bi pa tudi, da bi bili vsi z menoj zadovoljni.

Šoferju Jožetu Postružniku srečno vožnjo za volanom!

Za to ni opravičila

V obratu je bilo aprila več nezgod kot v gradbenih enotah

V aprilu je bilo v sedmih gradbenih enotah: Ljubljana, Celje, Maribor, Jesenice, Ravne, Ljubljana okolica in Koper — pri 2.777 zaposlenih 16 poškodovanih, izostankov zaradi poškodb pa 0,43 %. V petih obratih: KO Ljubljana, KO Maribor, SPO Ljubljana, OGP Ljubljana in LO Škofja Loka je bilo pri 990 zaposlenih 20 poškodovanih, izostankov zaradi poškodb pa 1,58 %.

Ko je bilo na gradbiščih poškodovanih več kot v obratih, smo to opravičevali s tem, da se na gradbiščih ljudje zelo pogosto menja. da prihajajo vedno novi ljudje, ki jih je treba v delo uvajati, da niso primerno obveščeni za delo na gradbiščih in podobno. Tako opravičila smo takrat smatrali za objektivna. Danes pa tudi na gradbiščih takih opravičil ni, ker se dajo pogoji dela povsod tako urediti, da so varni, delavce pa tako opremiti in poučiti, da znajo delati in se pri delu obnašati.

V obratih pa so bili pogoji dela vedno boljši kot na gradbiščih in taki bi morali biti tudi sedaj. V obratih je delo bolj ustaljeno, ljudje se ne menja tako pogosto, oprema ljudi in delovne priprave so bolj izpopolnjene, znanje ljudi je na primerni strokovni ravni, upajanje novih ljudi v delo je zaradi stalnega strokovnega kadra, ustalenega delovnega procesa in urejene delovne okolice hitrejša, uspešnejša in temeljiteljska.

Ce pogledamo poškodbe v obratih, vidimo, da so take, ki so nastale le zaradi poverlosti, nepazljivosti nevarnega orodja, nezadostnega usmerjanja ljudi pri delu in premajhne kontrole nad potekom dela. Da bi v obratih zmanjšali številne poškodovanih, je potrebno, da se našete in druge pomanjkljivosti ter nepravilnosti odpravijo do take mere, da ne bodo mogle oplivati na varnost ljudi pri delu. Odpravili pa jih bomo, če bodo to hoteli vsi člani kolektiva in bo vsak storil to, kar je dolžan narediti.

J. S.

Kam po končani šoli?

Letos je končalo študij 14 gradbenih tehnikov, 12 delovodij in en ekonomist

Tako so dejali študenti-štipendisti, ki so prispeli v pisarno in čakali na razporeditev. Letos je končalo študij 14 gradbenih tehnikov, 12 delovodij ter en ekonomist — in seveda kam sedaj?

Problem zaposlitve štipendistov, ki končajo študij, je vsak dan bolj pereč, posebno pa letos, ko je reforma globoko posegla med naše vrste. Poslovne enote so zaradi zmanjšanja investicijske skrčila planirana delovna mesta in boj za zmanjšanje režije se bliža vrhuncu.

Seveda je to le ena plat zvozna. Analize kažejo, da je dobrih strokovnjakov v podjetju še vedno premalo. Naši tehniki in delovodje so še vedno preobloženi z delom in včasih tudi nesmotno razporejeni. Zato ne bi bilo prav, če bi te mlade, bodoče strokovnjake, ki smo jih z velikim trudom in materialnimi sredstvi izsolali, postavili na cesto. Ne smemo zapirati vrat mlajšim kadrom.

Res obstajajo v podjetju zelo različna mnenja glede štipendistov in sploh do mlajših strokovnjakov, toda mladini je potrebno pomagati in zaupati.

Študij se ne končuje z diplomom, temveč se mora vsak mlad strokovnjak še izoblikovati in prilagoditi potrebam podjetja. To pa je dolgotrajen proces, ki zahteva od starejših mnogo truda.

Poiščimo vse možnosti, da zaposlimo mlade strokovnjake, pogoj vsega pri mladih ljudeh

Uresničeno zaupanje občanov

Svečana otvoritev novega mostu v Lancovem

Ob navzočnosti številnih občanov, predstavnikov občinske skupščine in gospodarskih organizacij je bila 20. junija svečana otvoritev novega mostu v Lancovem pri Radovljici. To je bil pomemben praznik za bližnjo in daljnjo okolico Radovljice, podjetju pa ponoven dokaz, kaj zmoreta dobra organizacija in velika zvest delavcev.

Most v zastavah, dekleta v lepih gorenjskih narodnih nošah in rdeči nagelji so svečano še oplešali.

Tradicionalno vrvice preko mosta je prerezal dr. Borut Rus, nakar je v lepem in jedrnatem govoru omenil pomen novega mostu za Radovljico in okoliške prebivalce. Po usodni poplavi v lanskem letu so bili prebivalci desnega brega Save praktično odrezani od zaledja. Čestital je tudi delovnemu kolektivu Gradisa, ki je v rekordnem času in še pred rokom dogradil ta lepi objekt. S tem je Gradis ponovno dokazal, je dejal tovariš Rus, da je vreden zaupanja investitorja in vseh občanov. Delo je bilo odlično organizirano in kvalitetno izvršeno.

V imenu podjetja je spregovoril predsednik delavskega sveta tov. Vovk, ki je orisal tekoči del gradnje mostu in probleme, ki so pri tem nastali.

Otvoritvi so prisostvovali tudi predsednik občinske skupščine Radovljice tovariš Jere, številni direktorji raznih podjetij Gorenjske, glavni direktor podjetja inž. Hugo Keržan, šef projektivnega biroja inž. Jože Uršič ter številni delavci našega kolektiva.

Po svečani otvoritvi je bil tradicionalni slikof, kamor so bili povabljeni vsi graditelji.

Most na suhem

Naša enota v Mariboru gradi na Srednji Dravi že osmi most. Zato ni nič čudnega, če so graditelji postali že pravi specialisti.

Most čez dovodni kanal bo stal na km 8,2, na glavni cesti Maribor—Ptuj. Skupna dolžina mostu je 127 metrov. Širina mostu je 11,5 m, samo vozišče 9 m.

Statično je most kontinuirana okvirna konstrukcija. Prečni prerez sta dva glavna skatlasta nosilca, ki nosita zvišeno ploščo. Z deli so pričeli meseca maja in most mora biti gotov v 120 dnevih od podpisa pogodbe.

V most bo vgrajenih 170 ton železa in preko 650 m³ betona.

Graditelji bite s polno paro. Rok je rok, so dejali. In tako za daljši pogovor ni bilo časa.

O graditeljih pa prihodnjč.

Odlična organizacija in tradicionalna gostoljubnost Gorenjcev je vse navzoče kmalu spravila v dobro voljo, ki je trajala pozno v noč. Gorenjci so zadovoljni in z njimi tudi mi. L. C.

Srečo je imel

V vojašnici je na banketu rekel poročnik dekletu:

— Ali poznate tistega oficirja tamle? Je največji podlež, kar sem jih kdaj poznal.

— Ali veste, kdo sem jaz? odgovori dekle. Sem hčerka tistega oficirja.

— Ali pa vi veste, kdo sem jaz, naglo vpraša poročnik.

— Ne.

— Hvala bogu, vzklikne poročnik in zbeži.

Maščevanje

— Praviš, da si poročen? Kje pa si ženo spoznal? — Dal sem oglas v časopis. — Pa si zadovoljen z njo? — Časopis sem odpovedal.

Novi most čez reko Tigris

Neka avstrijska in zahodnonemška firma sta zgradili v Bagdadu viseči most čez reko Tigris. To je za sedaj največji viseči most čez to reko. Dolg je 384 metrov ter ima tri odprtine. Obalni deli mostu so iz cevnatih nosilcev in so pritrjeni na betonsko ploščo. Zaradi slabega terena so temelji okrepljeni z jeklenimi palicami. Takih palic je 181 na severni in 195 na južni strani.

Viadukt dolg 1200 m

Na avtomobilski cesti med Genovo in Sanovo na italijanski obali bo eden izmed najinteresnejših objektov viadukt, ki bo dolg 1200 metrov. Po projektu profesorja Rihadra Morandija, ki je projektiral znani most čez jezero na Rakajbo, bo ta viadukt zgrajen iz prednapetega betona ter bo imel dve cestišči po 8 metrov. Po projektu bo 9 razponov, od katerih bo srednjih šest dolgih po 80 metrov tri večja po 150, 220 in 230 m.

Karton-mavčne plošče iz Knina

Ko bo letos v juliju začela obratovati nova tovarna mavčnih plošč blizu Knina, bo gradbeništvo dobilo še novi sodobni gradbeni material. Omenjena tovarna bo izdelovala te vrste v Evropi in izdelovala bo karton-mavčne elemente iz pečenega mavca in specialnega papirja. Z uporabo teh elementov se bodo v gradbeništvu zamenjali tako imenovani mokri postopki in na ta način se bo pospešil proces zidanja, posebno pa še notranja dela. Poleg tega imajo te plošče zelo veliko izolacijsko lastnost, ker ne prepuščajo vlage. Dalje, zelo so ekonomične, ker se kompletne vzdajajo in ni nobenih odpadkov.

Na levi Pecikova železokrivska brigada pri gradnji mostu čez Dravo — Na desni pa eden izmed številnih graditeljev Franc Marko

Obisk pri pionirskem odredu šole „Ferdo Godina“

Spet je leto naokoli in obiskali smo naše pionirje v Srednji Bistrici. Marsikaj se je v tem letu spremenilo. Otroci doraščajo, prihajajo novi, odhajajo tisti, ki so že dokončali šolo. V prvem trenutku se mi zdi, da čas beži s svojim enakomernim tempom naprej.

Toda temu ni tako. Najbolj me je presenetilo, ko sem videla v središču Bistrice lepo moderno novo šolo. Prijazni upravitelj nas je popeljal v stavbo, kjer smo si ogledali bodoče razrede, umivalnike, šolsko kuhinjo itd. Kako lep razgled bodo otroci imeli iz svojih razredov! Če bodo finančna sredstva na razpolago, bo šola verjetno odprta že z novim šolskim letom. Iz vsega srca privoščim tem dobrim prekmurkim otrokom, da bodo končno le imeli svojo novo »hišo učenosti«.

V proslavo pionirskega praznika smo si ogledali program, katerega so izvajali učenci nižjih in višjih razredov. Po proslavi smo se udeležili izleta s celotnim učiteljskim zborom. Kolektiv šole predstavljajo mladi simpatični ljudje, ki ne govorijo radi o sebi, pač pa s svojim tihim in skromnim delom dajejo otrokom vse tisto,

kar bodo potrebovali za bodoče življenje.

Lendavo, ki mi je bila dosedaj nepoznana, smo si ogledali z vrha hriba Sv. Trojice, s katere je čudovit pogled na široko ravnico Prekmurja. Na vrhu hriba stoji cerkevica s pokopališčem, na katerem so grobnice madžarskih grofov. Marsikaj zanimivega se iz časov turških napadov in pa iz zadnje svetovne vojne, ko so se Nemci umikali iz Prekmurja, nam je povedal tov. Ferdo Godina, ki je bil tudi gost pionirjev in po katerem se šola tudi imenuje. Daleč naokoli pa se vidijo vinogradi in zidanice.

Prehitro je minil čas in poslovi se je bilo treba. Zopet minevajo dnevi v učenju in pripravih na konec šolskega leta in v delu v pisarni. Se dolgo pa bom imela lep spomin na veselo prekmurske otroke in lep izlet s prijetnim šolskim kolektivom. Nuša Piškur

Puške ne bomo vrgli v koruze

Celjska poslovna enota gradi pod Halozami novo šolo

V prijazni ali težko dostopni dolini ob Dravinji izpod obronkov Haloz gradi celjska poslovna enota novo šolo. Šola je bila prevzeta pod zelo slabimi pogoji, nizkimi cenami na ključ.

Dela na tem objektu so se pričela že pred sedmimi meseci in se bližajo koncu. Do novega šolskega leta mora biti šola gotova. Kljub objektivnim težavam bomo do roka gotovi, seveda, če nas ne bodo zadržali obrtniki, gradbena dela pa so itak že skoraj gotova.

Delamo od jutra do večera. Želeli bi, da bi nas kdaj kdo obiskal iz centrale podjetja. Do danes še ni bilo nikogar, če že drugi nima časa in prevoznega sredstva, pa vsaj naš urednik, saj se o naših delavcih vse premalo piše.

Upoštevajte, da smo sicer blizu, toda zelo oddaljeni. Če omenim samo prometno zvezo iz Celja. Odhod iz Celja ob 5. uri in si v Majšperku ob 12. uri. Tako delavci, ki želi v soboto domov, izgubi 12-16 ur na vožnji (torej več kot naši Bosanci). Hrano dobivamo iz tovarne volnenih izdelkov, toplo malico in kosilo, za zajtrk in večerjo pa se mora znajti vsak sam, kot ve in zna. Kar se razvedrila tiče ga ni, le stanovanje je v redu.

Bolijo nas tudi izjave, češ v Majšperku je sama zguba. Toda kolektiv ni kriv za nastalo situacijo v gradbeništvu, za nizke cene, za nastalo zgubo. Žal, pri izkopu temeljev nismo izkopali nobenih cekinov, da bi nadomestili izgubo,

Naj bo tako ali drugače, mi puške ne bomo vrgli v koruze, saj smo le gradisovci, ki tako hitro ne klonemo. Upamo, da se bo položaj popravil. Ob koncu pa bi dejal, če bo prišlo do zgube, smo tega krivi vsi od gradbenega vodstva, do direktorja, nabave, pa do operativne službe, ne pa sami delavci na delovišču.

Prav je, da včasih pišemo tudi kaj slabega. Prepričan sem, da te vrstice ne bodo romale v koš, kajti vse, kar je napisano, je dobronamerno, zato tudi nima smisla, da valimo krivdo drug na drugega in iščemo zajca tam, kjer ga ni.

Lep pozdrav iz Majšperka! Anton Petrovič, delovodja

Pepel kot strešna izolacija

Romunski strokovnjaki so obdelali nov način izdelovanja materiala, ki je primeren za izolacijo streh. S tem je hkrati rešen problem, da velike količine odpadnega pepela iz termoelektran koristno uporabijo. Namreč ta pepel mešajo z mazutom, bitumenom in drugimi vrstami materiala ter se dobi zmes, ki je odporna proti vodi. To metodo strešne izolacije so pred kratkim že uporabili tudi na Poljskem.

Počitniška zveza v Gradisu

Pred kratkim smo mladinci KO in OGP v Ljubljani ustanovili družino počitniške zveze.

Nalog P.Z. je veliko. Ena izmed njih je prirejanje izletov v razne kraje naše ožje in širše domovine. Načrtov za to vrsto dejavnosti nam ne manjka. Sedaj v poletnih mesecih imamo namen redno organizirati izlete tako na morje kot tudi v gore. Med drugim bomo za 4. julij organizirali izlet na Triglav, isti dan pa drugo skupino popeljali na morje.

Člani počitniške zveze pa imajo, in to je najbolj pomembno, na vožnjah z avtobusi, vlaki in ladjami v skupinah po vsaj pet članov 75 % popusta. Isto velja tudi za vožnje s posebnimi avtobusi.

Družina počitniške zveze »Gradis« je organizirala v dneh 4. in 5. junija izlet v Portorož. Prvoletni načrt je sicer bil, da gremo v Ankarano, toda ker tam nismo dobili prenočišča, smo se odločili za Portorož.

Na zbornem mestu pred samskim domom v Bavdkovi se nas je zbralo 29.

Ob toplih sončnih žarkih, ki so obetali lep dan, in v veseljem razpoloženju smo se odpeljali proti Kopru.

Kljub temu, da bi bili radi čimprej na cilju, smo se mimogrede ustavili v Postojni, si ogledali jama in brž pohiteli naprej proti Portorožu. Na cilj smo prišli okrog 13. ure. Kar se je dalo hitro, smo si uredili stvari, se brž oblekli v kopalke in že pohiteli na plažo.

Pa tudi brez nezgod ni šlo. Prevelika neučakanost je bila kriva, da se je nekemu zazdelo, da je globlja, kot je v resnici bila, korajžno se je odgnal, čof, bum in že so bile buške in praske.

Nezgoda pa nikomur ni pokvarila dobre volje. Nasprotno, bila je vzrok za nečeste šale, ki jih oba dneva ni zmanjkalo.

Čas v Portorožu smo hoteli kar najbolj izkoristiti. Zato smo bili v nedeljo že ob 8. uri na plaži. Privoščili smo si sonca in vode in vse prehitro nas je zmotila ura odhoda.

Kljub temu, da je nekatere sonce prav neusmiljeno opeklo, bi prav vsi radi namreč še ostali.

Na poti nazaj proti Ljubljani smo si mimogrede ogledali še razvaline gradu Socerb, ki leži na vrhu Crnega kala, dober kilometer od ceste. Potem pa se zopet napotili proti Ljubljani.

V Ljubljano smo prispeli ob 22. uri vsi sicer pošteno utrujeni, vendar zadovoljni in z željo, da bi bilo takih izletov čimveč. Izletov, na katerih bi bilo vdušje tako prijetno in tovariško, kot je bilo na tem.

Ob tej priložnosti bi povabil tudi druge aktivne ZM v »Gradisu« naj ustanovijo svojo družino počitniške zveze. To bi bila pot za zblíževanje mladih med seboj, hkrati pa tudi razvedrilo in rekreacija, česar smo prav gotovo vsi potrebni. Ernest Jazbinšek

Gradisovci v Djerdapu

Da ne bo pomote! Čeprav smo hoteli tudi kot gradbeni sodelovati na tako velikem gradbenem objektu, kot je gradnja hidrocentrale Djerdap, smo imeli možnost, da si lahko to gradbišče samo ogledamo. Znano je, da so si predstavniki našega podjetja skupno z GP Primorje ogledal del trase bodoče ceste ob Donavi z namenom, da bi sodelovali pri gradbenih delih, ki so v zvezi z dograditvijo hidrocentrale Djerdap.

Zveza gradbenih inženirjev in tehnikov za Slovenijo je organizirala v dneih od 24. V. do 29. 5. 1966 ekskurzijo v Beograd, Novi Sad, porečje Velike Morave in Kladovo. Med 55 udeleženci, ki so bili zbrani iz Slovenije, je bilo tudi 12 članov našega kolektiva, od tega 6 gradbenih inženirjev, 5 gradbenih tehnikov in en strojni tehnik.

Čeprav je bil program ekskurzije zelo pester: ogled nekaterih mostov iz prenapete konstrukcije v Novem Sadu in njegovi okolici (ing. Željko), makete hidrocentrale Djerdap na novosadskem sejmu, ogled gradnje N. Beograda, letališča Surčin, regulacijskih del na Veliki Moravi, ter končno potovanje s hidrogliserjem iz Beograda do Kladova na ogled gradbišča Djerdap, bom v tem sestavku opisal le zadnji del ekskurzije.

Če hočemo bralca zainteresirati za ta del potovanja, je treba, da ga najprej seznanimo z nekaterimi zanimivimi geografskimi, zgodovinskimi in tehničnimi podatki, ki jih črpam iz turističnega vodiča »Djerdap«. Tega je sestavil Nikola Radić. Po zaslugi organizatorjev ekskurzije smo dobili ta priročnik že na vožnji do Zidanega mosta, tako da smo se lahko temeljito pripravili na naše potovanje predvsem po Donavi. Vožnja s hidrogliserjem »Ljubljana« je trajala od Beograda do Kladova (240 km) slabih 5 ur.

Omeniti moram, da razpolaga Jugoslovansko rečno brodarstvo na Donavi s štirimi hidrogliserji s pogonskim motorjem jakosti 1200 KM. Ti hidrogliserji so do sedaj najhitrejši in najudobnejši rečni plovni objekti na Donavi, ki dosežejo hitrost do 80 km na uro.

Djerdap — železna vrata

Donava, ki je po dolžini (2580 km) druga reka v Evropi, izvira v Schwarzwald in je zaradi številnih pritokov plovna od Regensburga pa

700 m dolgem grebenu Vran) ali pa 87 m v Kazanu, kjer je Donava široka komaj 147 m. Na tem mestu je ugotovljena največja rečna globina v Evropi. Hitrost toka Donave je največja v Sipskem kanalu. Kanal je dolg 1845 m, širok pa 80 m. Hitrost vode skozi kanal je 18 km na uro. Pri najnižjem vodostaju je globok 3 m in je s tem omogočena plovba največjim rečnim objektom. Za plovbo proti toku Donave v Sipskem kanalu je urejena vleka s specialnimi lokomotivami, katere v dvajsetih minutah z vlečejo skozi kanal rečne plovne objekte. Samo en kilometer nižje v smeri toka Donave bo zgrajena nova hidrocentrale, ki bo z akumulacijskim bazenom potopila Sipski kanal do globine trideset metrov.

Djerdap in zgodovina

Na zgodovino Donave so navezani razni narodi od Feničanov in Grkov pred našim štetjem, ki so z ladjami na vesla — galejami prevažali živež in blago in s tem pričeli razvijati trgovino z obrežnimi deželami. Po legendi, ki ima zgodovinsko osnovo, so Argonavti, ki so se vračali iz Kolhide z ladjo Argo, prvi zapluli po Donavi od izliva v Črnem morju pa do današnjega Beograda in dalje po Savi navzgor. S tem dogodkom se je pričela zgodovina plovbe Donave, ki traja že več kot 35 stoletij.

Pri osvajanju Balkana so Rimljani prav tako prišli do Donave in dalje proti Črnemu morju. Donava je bila v njihovih rokah štiri stoletja, pri tem so Rimljani razvili zelo živahen promet. Da so temu posvetili veliko pozornost, pričajo dela za ureditev rečnega prometa skoraj eno stoletje. Pri tem so se angažirali štirje imperatorji te svetovne države, in sicer: Tiberij, Klavdij, Domitijan in Trajan. Ti imperatorji so s sužnji omogočili, da so vlekli ob levi in desni strani Donave proti toku na najnevarnejših mestih (brzice, grebeni) njihove plovne objekte, predvsem v soteski Djerdap. Rečni promet na Donavi je ukinjen za pet stoletij po propadu rimskega imperija. Promet se ponovno obnovi v 9. in 10. stoletju in posebno še pozneje v enajstem stoletju v času križarskih vojn, ko postane Donava važna prometna žila med Zahodom in Vzhodom.

Ko so Turki po osvojitvi Srbije v 15. stoletju zagospodarili v teh kra-

ferenci leta 1948 so prevzele v upravljanje Dona o obdonavske države.

Čeprav je po Donavi zaplula prva ladja na parni pogon leta 1817 (po našem delu Donave leta 1834 ladja »Argo«), so se ustanavljala razna parobrodarska društva različnih držav. Donava ni mogla dobiti značaja rečne prometne žile, ki ji po geografskem položaju pripada, ne samo zaradi političnih dogodkov in različnih interesov velesil, temveč zato, ker so se v srednjem toku Donave nahajale velike nevarne ovire, posebno v Djerdapu — Železnih vratih, ki so onemogočale normalen promet. Zato se je promet odvijal v obeh smereh samo do soteske Djerdap. Pri vходу in izhodu iz Djerdapa so se zbirale ladje, ki so čakale na boljši vodostaj, k bi jim omogočil varnejšo plovbo po Donavi. Marsikateri predrznjši brodarji so izgubili življenje, ko so se njihove ladje razbile na podvodnih grebenih.

Z regulacijo plovne poti skozi Djerdap postane Donava važna rečna magistrala. Njen geografski položaj, smer toka zahod—vzhod in njeno pretakanje skozi osem držav, ji daje vedno večjo vlogo v mednarodni trgovinski zamenjavi. Toda kljub regulaciji plovbe skozi ta sektor Donava ni dobila prave veljave. Prehodno moč Djerdapa omejuje kapaciteta Sinskega kanala 10—12 milijonov ton letno, prepovedana nočna plovba, nizek poletni vodostaj in pozimi velike količine ledu v Kazanu. V zadnjih desetih letih je bila trikrat onemogočena plovba zaradi nizkega poletnega vodostaja. V teh primerih so morale ladje pri Tur Severinu na romunski strani in Kladovu na jugoslovanski strani čakati tudi do 40 dni na zvišanje vode. Seže z izgradnjo hidroenergetskega in plovne sistema Djerdap bo dokončno rešen tudi ta prometni problem.

Trajan in Djerdap

Nikakor ni mogoče opisati Djerdapa, ne da bi omenil rimskega imperatorja Trajana, ki je gradil pot in most in ob koncu del postavil tudi ploščo. Kot je že omenjeno, so rimski imperatorji gradili na levi in desni strani Djerdapa ob velikih žrtvah sužnjem poti, ki so bile dobesedno vklesane v stene granita in apnenca. Pot je bila vklesana v širini 1,5 m do 2 metrov. Da bi bilo mogoče razširiti pot, so na obali pod potjo vklesali oziroma izvrtali še posebne odprtine, v katere so vgradili lesene grede, kot prečne nosilce za razširjeni leseni del poti. Razumljivo je, da lesne konstrukcije ni več, pač pa so še danes vidne odprtine pod potjo. Ko so bila leta 103 našega štetja končana dela na prebijanju poti, je imperator

Lokomotivska vleka ladij v Sipskem kanalu

Trajan v želji, da bi zapustil poznejšim rodovom dokaz o veličini dela, ki ga je izvedel s pomočjo sužnjem, ukazal, da se izklesje v steno nad potjo (na nasprotni strani romunske vasi Ogradina) spominsko ploščo.

Ker smo se peljali s hidrogliserjem, smo imeli možnost, da smo si lahko ob minimalni brzini ogledali to zgodovinsko znamenitost. Ker bo z gradnjo hidrocentrale na tem mestu nastal akumulacijski bazen, bo plošča nekaj metrov pod vodno gladino bazena. Seveda mora investitor poskrbeti, da ne bo ta plošča uničena. Obstajajo tri variante, s katerimi je mogoče to ploščo rešiti, ni pa še znano, za katero rešitev se bo investitor odločil.

Z gradbenike je zanimiv tudi podatek, da je imperator Trajan dogradil leta 103 most po projektu arhitekta Apolodora iz Damaska. Ta projekt in most spadata v vrsto najznamenitejših del rimskega gradbeništva. Dolg je bil 1127 metrov, imel je 20 stebrov po 45 metrov visokih. Širok pa je bil 20 metrov. Med stebri je bil razpon 50 metrov. Ohoki mostu so omogočili plovbo pri najvišjem vodostaju Donave. Most je bil porušen že časa vladavine Trajanovega namestnika Hadrijana (117—138). Zakaj je bil most porušen, ni pisanega dokumenta.

Gradbena dela v Djerdapu do leta 1964

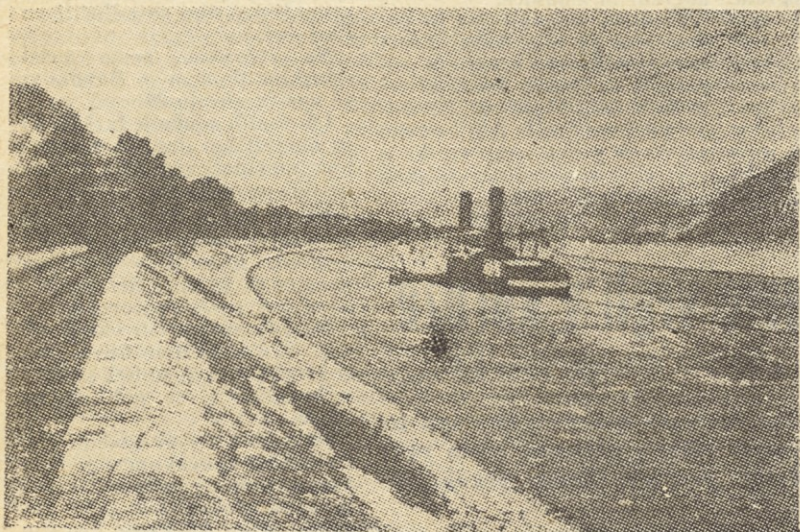
Djerdap so hoteli regulirati že v 19. stoletju. Zaradi visokih finančnih stroškov in različnih političnih interesov tega niso storili. Leta 1873 so bili doseženi sporazumi med Avstrijo in Turčijo glede pričetka regulacijskih del na Djerdapu. Toda zaradi vojne med obema zainteresiranima državama se je pričetek del odložil. Seže z berlinskim kongresom leta 1878 so odločili, da se celotno delo na regulaciji plovne poti skozi Djerdap poveri Avstro-

Ogrski. Tehnična dela je pričela madžarska tehnična služba v letih 1890—1898.

Glavno gradbeno delo je bilo v izgradnji podvodnih kanalov, odstranitvi podvodnih grebenov, izdelavi raznih zidov iz lomljenca, da bi plovne poti poglobili. V vse pregrade iz lomljenca je bilo vgrajeno milijon kubikov kamna, vsako leto pa so morali na poškodovanih mestih nadomestiti še nadaljnje tisoče kubikov lomljenca. Pri teh delih je bilo skozi Djerdap prekopanih 15.740 metrov kanala, vgrajeno 18.960 metrov raznih elementov, pri čemer je bilo iz korita Donave izkopano več kot milijon kubikov materiala, ki ga je nosila Donava. Vsa ta dela so predstavljala v 19. stoletju največjo investicijo v Evropi. Avstro-Ogrska je vložila v ta dela 31 milijonov 500 tisoč zlatih kron.

Djerdap in zakulisna borba agentov

Po priključitvi Avstrije in Češkoslovske k Nemčiji je nastala okoli Djerdapa velika zakulisna borba med Nemčijo in Anglijo. Obe stranki sta imeli vsaka svoje volune ob obeh bregovih Donave, ki so poročali svojim gospodarjem o kakršnihkoli dogodkih na Donavi. Ko je hotela angleška obveščevalna služba s svojimi diverzantskimi akcijami preprečiti Nemcem plovbo po Donavi, so Nemci pravočasno s svojimi sodelavci v Jugoslaviji (Cvetkovičeva vlada) te britanske nakane preprečili. Kakšen pomen so Nemci pripisovali Djerdapu, je razvidno iz dejstva, da so leta 1941 napadli Sipski kanal pet ur prej, kot je bila uradno objavljena vojna napoved Jugoslaviji. Šestega aprila 1941 ob eni uri ponoči so prišli Nemci v gumijastih čolnih iz Romunije v Jugoslavijo ter zavzeli vse položaje v Sipskem kanalu, ki je najobčutljivejši del Djerdapa, kar je tam instalirana lokomotivska vleka. Anton Martinšek

Sipski kanal, ki je zdaj že reguliran

do izliva v Crno morje. Zaradi tega je zanimiva za vse obrežne države: Nemčijo, Avstrijo, Češkoslovaško, Madžarsko, Jugoslavijo, Bolgarijo, Romunijo in Sovjetsko zvezo. Na tej poti je v srednjem delu proti obronkom južnih Karpatov v Romuniji in med Golubcem in Kladovom v Jugoslaviji zasekala najdaljšo sotesko v Evropi v dolžini 130 km, ki jo v literaturi imenujejo Djerdap, kar bi pomenilo Železna vrata.

Soteska Djerdapa ima v dolžini 130 km pravzaprav dva naziva: Zgornja soteska ali mali Djerdap in spodnja soteska ali veliki Djerdap. V malem Djerdapu imamo še dve soteski: Golubaško sotesko in Gospodjin vir, v velikem Djerdapu pa se nahajajo Kazani in Sipska soteska. To so torej v resnici štiri soteske, ki vsaka za sebe predstavlja celoto.

Na tem delu je Donava zelo nevarna zaradi številnih naravnih ovir. Ob nizki vodi štrle iz nje skalnati grebeni, podvodni kamniti pragovi, ki ustvarjajo brzice, ki otežujejo plovbo proti toku Donave. Večkrat je Donava tudi neprehodna celo za manjše plovne objekte.

Zaradi teh naravnih ovir je Donava na nekaterih mestih globoka komaj 1,2 m (Gospodjin vir — pri

jih, je Donava izgubila pomen kot rečna magistrala. Nekaj stoletij križarijo po Donavi samo turške vojne in trgovske ladje, za druge narode ostane Donava zaprta. Po neuspelem turškem obleganju Dunaja zagospodari v srednjem toku Donave Avstrija, ki organizira vojne pohode proti Turčiji ter zavzame nekatere najvažnejše strateške točke Donave do Orsove v Romuniji. Na Donavi so bili torej poleg Turkov še Avstrijci in njihovi sosedi Rusi, ki so gospodarili v spodnjem toku Donave.

V 19. stoletju postane Donava važna rečna magistrala. Za prestiž na tej reki se borijo velesile pa tudi tiste, ki niso bile ob obrežjih Donave. Donava je predmet pogovorov na številnih kongresih in mirovnih konferencah. Dunajski, pariški in berlinski kongres prinašajo zelo važne odločbe o njenem statusu. Na pariškem kongresu 1856. leta je Donava razglašena za mednarodno reko in s tem je bilo omogočeno, da so po Donavi plavale ladje pod različnimi zastavami. Na berlinskem kongresu je bila sprejeta odločitev o regulaciji Donave. Od pariškega kongresa leta 1856 pa do leta 1948, torej 92 let, so Donavo upravljale velesile, ne pa obrežne države. Na beograjski kon-

Boj proti poplavam na porečju Morave

Drugi dan strokovne ekskurzije v Djerdap je bil namenjen ogledu regulacijskih del na Veliki Moravi, in spoznavanju problemov, s katerimi so se morali spoprijeli srbski projektanti za obrambo proti poplavam.

Porečje Velike Morave z vsemi pritoki zavzema površino 37.440 km² in je v Jugoslaviji po velikosti na drugem mestu takoj za porečjem Save. (Zavzema 14,3 % površine SFRJ.) Povprečna višina znaša 630 m. Geološko so najbolj razširjeni kristalasti škriljavci, ki so pod vplivom vode močno podvrženi razpadanju (eroziji). Glavni vzrok poplav je minimalna retenzija v planinskih predelih, kjer pade največ padavin letno (do 1100 mm). Strmo izsekana planinska področja ne morejo več zadrževati naglega odtoka padavinskih voda.

Vode izpirajo neoporna zemljišča, se družijo v hudournikih, razdirajo korito in nanašajo ogromne količine materiala, ki se nato useda v rečnem koritu in zadržuje odtok vode, da se razliva iz korit in poplavlja obširna področja.

Iz hidrometeoroloških zapisnikov je razvidno, da so poplave vedno večje in vedno bolj pogostne (od leta 1920 zabeleženo 35 poplav).

Poplavna površina Velike Morave zavzema 2523 kvadratnih kilometrov. Povprečno napravijo poplave letno za 6.142 milijonov Sdin škode (v letu 1963 za 27 milijard Sdin).

Povprečno nanosi Velika Morava letno skupaj 123 milijonov kubičnih metrov materiala, od tega samo J. Morava 8,2 milij. letno.

Z gradnjo hidroelektrarne Djerdap je nastalo aktualno vprašanje velikega nanosa materiala Velike Morave v Donavo. Ponovno proučevanje sedanjih in novih izdelanih načrtov je privedlo do plana, po katerem se bodo izvajala vsa nadaljnja dela: obramba pred erozijo, zadrževanje vode z akumulacijami, s katerimi dosežemo zmanjšanje velikih in povečanje malih voda, zmanjšanje erozije v rečnem koritu in možnost izkoriščanja vode za namakanje in hidroenergetiko.

Regulacijska dela, katera smo si imeli priliko ogledati pri zakreškem in ljubicevskem mostu, so bila izvršena po idejnem projektu, ki je bil napravljen leta 1961 v projektivnem zavodu rečnega prometa skupno s študijami inštituta »Jaroslav Černi«.

Po idejnem projektu Velike Morave so glavni elementi regulacije naslednji: rečno korito se skrajša od 219 na 151 km, minimalni radij je 40° m in maksi-

malna globina 4—5 m. Razmak nasipov min. 50 m. Računani so za letno vodo, ki znaša 3400 m³/sek, nadvišanje nasipa 0,50 m, širina krone 4,0 m in s povprečno višino 3 m. Za utrditev predvidene trase služijo znani tipi zaščitnih gradenj, za katere je v glavnem uporabljen lomljeni kamen.

Zaradi skrajšanja rečnega toka bo treba dno najbrž poglobiti. Predvideno je, da bo opuščena korita zasipala sama reka s svojimi nanosi materiala. Okolne utrditve so izdelane iz kamna do višine SV v količini 4—4,5 m³/m. Brežine so v nagibu 1:2 in obložene z lomljenim kamnom debeline 25 cm in betonom AB 110 debeline 15 cm. Beton v blokih 60 × 100 cm bi izdelali na gradbišču. Do sedaj napravljene obloge so se dobro izkazale. Večinoma so obloge brez podloge, razen pri obrežjih iz drobnega peska, kjer je podlaga iz sejane gramoza, debeline do 1,5 cm.

Posamezni prepleti gramoznega materiala se niso obnesli, ker niso zdržali pritiska ledu. Zaščita obrežja do višine srednje vode je prenizka, ker visoke vode in led podrejo obrežje. Zaščita s sejanjem trave se ni obnesla, ker jo je voda odplavila, pač pa se je nizki preplet izkazal kot dobra zaščita obale.

Skoraj vsa izvedena dela so v praksi pokazala lepe uspehe.

Ing. Snój

Ljubičevski most čez Veliko Moravo

GIZA — Sfinga, v ozadju Mycerinusova piramida

Na asuanskem gradbišču

Proizvodnja letne električne energije se bo povečala za 6,5-krat in bo z desetimi milijoni kilovatnih ur služila namenom industrije ter poljedelstva. Poleg tega pa se bodo izboljšali tudi plovni pogoji vzdolž Nila. Enako kot Egiptu bo jez kotljal še Sudanu, zato je bil prehodistil še Sudanu, zato je bil prehodno sklenjen sporazum med obema državama o uporabi voda Nila.

Celoten objekt, ki ga načrt in dan gradi 30.000 delavcev pod vodstvom več kot 900 ruskih strokovnjakov, je po vsej svoji širini dolg 3600 m, pri čemer so všteti glavni jez, hidrocentrala, pristanišče z železniškim pomolom in podobno. Vsa gradnja je razdeljena na dve fazi, in sicer 1. faza od 1960—1964, ter 2. faza 1964 do 1968. leta. Prva faza je bila najkritičnejša, ker je moral biti v tem

času izkopen 1150 m dolg devodni kanal za hidrocentralo v najtšji granit ter 6 tunelov premela 15 m za pretok vode za 12 Francisovih turbin. Hkrati pa je bilo potrebno z glavnim jezum zapreti Nilovo korito. V ta namen vgrajujejo ca. 43 milijonov m³ materiala, kar pomeni 17 Keopsovih piramid!

Glavni pregradni jez čez Nilov kanal je širok 521 m, njegova posteljičca na dnu korita, gledano v smeri rečnega toka, pa je široka 980 m, zgoraj na grebenu pa 40 m. Jedro kanalskega jez je iz betona, ki sega 240 m globoko od dna rečnega korita skozi glinaste plasti do kamnite osnove zemeljske skorje.

Jez sam je sestavljen iz peščenega nasipa in trdnih granitnih blokov in

bo visok 111 m. Pri najvišji vodi bo voda za jezum globoka 72 m, pri najnižji pa 42 m. Za jezum bo nastalo čez 500 km dolgo in 10 km široko akumulacijsko jezero, imenovano El Naser, ki bo segalo vse do drugega katarakta v Sudanu. To jezero bo lahko vsebovalo 157 milijard kubikov vode in bo s pomočjo pristanišča ter ladij omogočilo plovbo in prevoz tovora iz centralne Afrike do Asuana, od tod dalje proti Kairu pa z železnico.

Vzporedno s pripravami za ureditev gradbišča pa so tekale tudi priprave za rešitev mnogih kulturnih spomenikov stare egipčanske kulture. Eden najbolj znanih je v skalo vsekani tempelj Ramzesa II. in njegove žene Nefertari v Abbu Simblu, ki leži 370 km po toku navzgor proti Sudanu in bi bil poplavljen. Zato danes pod vodstvom UNESCO tempelj prestavljajo, pri čemer sodelujejo predvsem švedski, francoski, italijanski in nemški strokovnjaki ter podjetja. Ves tempelj so razrezali s specialnimi žagami na 1900 kosov, od katerih je bil vsak oštevilčen. Do julija tega leta bodo vsi preneseni na 70 m višje ležeče področje s posebnimi dvigali. Vsak kos meri približno 2 x 3 m in je težak do 30 t. Kako epohalno in požrtvovalno je to delo, če pomislimo, da doseže vročina v senci tudi 52° C.

Mislím, da teh nekaj grobo podanih podatkov in števil še ne more predočiti vse obsežnosti in veličine asuanske pregrade ter njene življenjske nujnosti za ves Egipt. Tega ne doživim tudi ne na samem gradbišču, ko v naglici iščem z aparatom njegove posamezne odlomke. Morda je bistvo vsega tega prav v misli, ki nam jo je ob slovesu izrekel prijazen polkovnik rekoč, da pomeni asuanski jez osnovni pegoj blaginje in napredka bodočih redov Egipta.

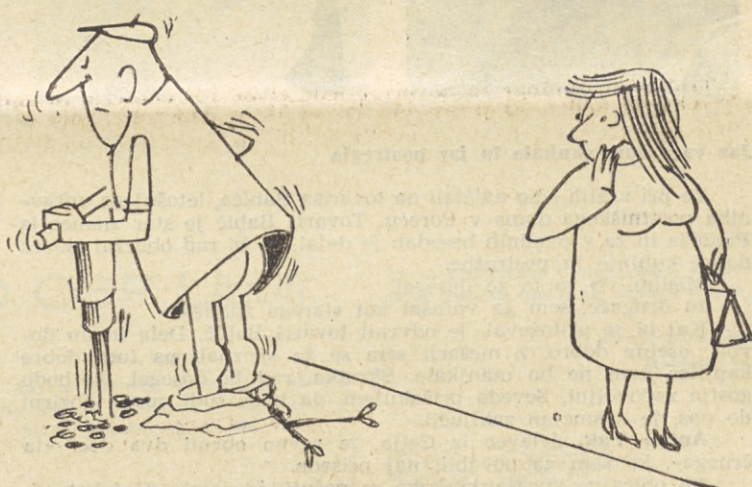
Glava Ramzesa II. in inž. Arnež

— Kaj premišljuješ, Fonza?
— Kaj bi bilo, če bi se vseh 1560 upravljalcev in sindikalnih funkcionarjev našega kolektiva naenkrat sestalo. Kdo bi potem sploh še delal!

— Ali si kaj odnesel s tega ankaranskega seminarja?
— O, sem.
— Res?
— Jedilni pribor...

Z dela na Titovi cesti v Ljubljani (Sposojena ideja)

Odkrivamo nove metode dela

ELEKTRONSKI RAČUNSKI CENTER

Pri tvrdki Holzmanna A. G. v Frankfurtu ima računski center štiri računske stroje znamke Liebmans. V oddelku je zaposlen en diplomiran gradbeni inženir, ki ima veselje do matematike, štiri skrbno izbrane stroje pisne z ekonomsko srednjo šolo ter večletno prakso, tehnična risarka za risanje formularjev in shem za posamezne programe ter drugi.

Računski center ima desletje izdelane programe za naslednja področja:

- I. statične račune.
- II. pregleda za opazne načrte.
- III. armaturni načrti — izvlečki armature,
- IV. odrtanje.
- V. zakoličbe (geodezija),
- VI. izvlečke količin,
- VII. računske spremembe,
- VIII. spremembe opaznih načrtov,
- IX. spremembe armaturnih načrtov,
- X. splošna dela, potovanja, transporti (najkrajše poti).

Najbolj imajo izdelane programe za gradbeno statiko. Naj navedem nekaj primerov:

— račun izgub napetosti napetih jeklenih kablov zaradi trenja,

- račun končnih sil v prerezhih za napeti beton,
- izgube napetosti zaradi krčenja in plazenja pri napetem betonu,
- račun deformacij za razne statične sisteme,
- račun kontinuirne mostne vezne plošče in prečnih nosilcev,
- vplivnice za tlonošno ukrivljene nosilce,
- vplivnice za momente pri $P=1$ in $T=1$ za mostne nosilce,
- vplivnice za podporne sile pri $P=1$ in $T=1$,
- upogibna črta in sile v prerezih za enonadstropni okvir na elastičnih podporah,
- račun prečnih sil in momentov ter podpornih sil po danih obtežnih slučajih za kombinacijo obtežb v posameznih poljih kontinuirnega nosilca in s konstantnim vztrajnostnim momentom v posameznih neenakih poljih,
- račun ravnih okvirjev z ravnimi nosilci,
- večnadstropni okvirji,
- račun simetričnega membranskega nosilca s petimi ploskvami,
- račun membranskih lupin pri enakomerni obtežbi,
- račun lupin po Lundgrenu,
- račun kvadratičnih in kubičnih enačb.

Obdelani programi za geodezijo — zakoličbe:

- račun koordinat za krožni lok,
- račun koordinat za klotoido,
- krožni segment — račun ploskev,
- račun ploskev pri kvadratičnih parabolah,
- sečišče dveh krogov,
- presečišča krog — premica,
- transformacija koordinat,
- dolžine paralelnih krivulj h klotoidi,
- višinske kote za glavne in stranske točke pri cestogradnji,
- zakoličba krožnega loka,
- trigonometrične funkcije...

Programi za zemeljska dela:

- izračun mas za kanalske izkope,
- izračun ploskev in mas v cestogradnji...

Programi za hidrotehniko:

- račun odprtih kanalov pri enakomernem toku vode,
- račun valovanja v rekah, jezerih...

Programi za fundiranje s piloti:

- ravninski sistem pilotov, ki prevzamejo samo osn. sile,
- ravninski sistem pilotov, ki so odporni proti upogibu,

- ravninski sistem pilotov, za (M in N in A),
- prostorski sistem pilotov za osne sile,
- prostorski sistem pilotov odpornih proti upogibu,
- prostorski sistem pilotov za osne sile in momente.

Razni drugi programi:

- računi minimalnih poti za transporte ali potovanja med danimi kraji,
- računi za finančno knjigovodstvo, napovedi za dane podatke, bilance itd.,
- kalkulacije na osnovi podatkov za plače in stroške materiala,
- izdelava list za armaturne mreže,
- izračun količin izolacije za zaščito proti mrazu.

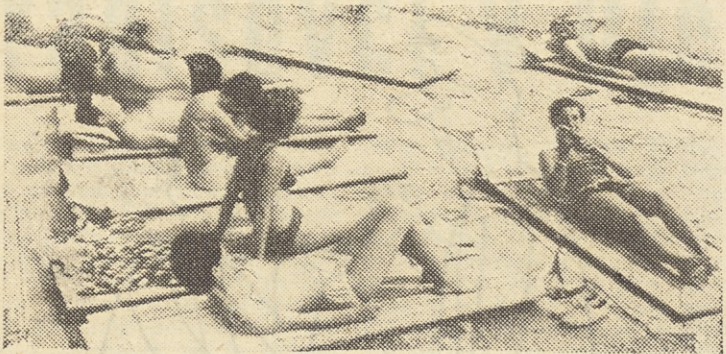
Navedel sem samo nekatere od izdelanih programov. Iz pregleda je razvidno, da so po štiriletnem trudu elektronski računski center sorazmerno usposobili za delo na različnih področjih gradbeništva. Nekateri programi so bolj aktualni ter pogosto uporabljeni, drugi manj in so služili bolj učni dobi oseba ter uvajanju novih matematičnih metod dela. Pomed elektronskega računskega centra za podjetje je ogromen. Vsi strokovni kadri so se namreč na solidno in hitro delo centra navadili. Varčujejo s časom ter vso svojo skrb posvetijo zbiranju in določitvi točnih podatkov za določen program. Na ta način je mogoče: pri gradbeni statiki hitro, solidno delo — več časa preostane za solidno

dimenzioniranje konstrukcije, mogoče so hitre kalkulacije pri ponudbah, dobri obračuni pri izvrševanju gradbenih del. Delo, ki bi ga inženir-statik trudopolno opravljal tri tedne pri računu skeletov ali okvirjev, dobi narejeno čez dve ali tri ure.

Vsi, ki uporabljajo usluge elektronskega računskega centra, dobe za izbran program ustrezne formularje ter sheme konstrukcije z raznimi pogostnimi obtežnimi primeri. Formularje je treba zelo vestno in natančno izpolniti, sicer bodo rezultati neuporabni, in nato oddati centru. Po izvršitvi iz centra telefonično javijo sestavljalcu podatkov, da je račun gotov. Kurir prinese »kratek« odčit dobljenih rezultatov. Statik sedaj pregleda po aproksimativni metodi, če so rezultati pravilni in verjetni. Če je vse v redu, sporoči računskemu centru in drugi dan dobi izračun tiskan na matrico, ki jo vpne v svoj statični račun, zraven dobi še preluknjan kartonski trak, ki ga je mogoče za isto konstrukcijo ponovno uporabiti.

Tudi pri uporabi računskih centrov prednjačijo mladi kadri, ki so prišli iz šol. Zgodi se, da naročijo v elektronskem računskem centru račun maksimalnih upogibnih momentov, prečnih in podpornih sil za kontinuirne nosilce preko dveh ali treh enakih polj, kar bi skoraj hitreje izvršili s podatki iz priročnika z uporabo logaritmičnega računa.

(Se nadaljuje)

Kam? Na morje!

Morje, že ob sami besedi morje, nam je prijetno pri srcu. Koliko lepih spominov nas veže z njim. Kdor je le enkrat zaplaval na katerem koli delu sinjega Jadrana, si vsako leto ponovno želi prijetnega in zdravega počitka na morju! Morje je naše, naši so tudi počitniški domovi in ne bi bilo prav, če bi bili tam tuji v večini — toda?

Člani našega kolektiva so se letos izredno dolgo odločali, računali in iskali možnosti, kako in kje naj preživijo svoj tako težko pričakovani dopust, ali v Ankaranu, Poreču, na zelenem Pohorju — morda pa kje drugje?

Reforma je posegla tudi na to področje in marsikdo, ki je vse leto sanjal o morju, se je moral odreči temu zdravju koristnemu počitku. To velja še posebno za tiste, ki nimajo lastnih prevoznih sredstev. Pa tudi »delavski« komercialni turizem nam ne nudi več možnosti cenejšega letovanja.

Se sreča, da imamo lastne domove, je nedavno dejal predsednik upravnega odbora podjetja tovariš Lado Janžekovič, ko sva obiskala počitniški dom v Poreču (celotno vodstvo in ekipa je namreč iz Maribora). Zaradi spremenjenih pogojev poslovanja počitniških domov bomo morali tudi v prihodnje voditi tako politiko, ki bo ustrezala pogojem in možnostim naših delavcev, da bo lahko vsak član kolektiva vsaj nekaj dni preživel v naših domovih, je dejal tovariš Janžekovič. Res škoda, da bi z našimi domovi, ki so bili zgrajeni s tolikim trudom, razpolagali drugi.

Pa pogledjmo, kaj je bilo ta dan v Poreču? Morje mirno, nebo rahlo oblačno, temperatura morja 24° C. Zasedba kapacitete doma — polovična. Domačih dopustnikov 9. Hrana in postrežba — odlična, okolica Poreča, sami tuji... Seveda z devizami..

Jaz vam bom skuhala in jaz postregla

Že pri vratih smo naleteli na tovariša Babiča, letošnjega upravnika počitniškega doma v Poreču. Tovariš Babič je star znanec iz Pohorja in že v uvodnih besedah je dejal, da bi rad obdržal sloves dobre kuhinje in postrežbe.

Mislil, da je to že dosegel.

In drugače, sem ga vprašal kot starega znanca?

Kaj bi se pritoževal, je odvrnil tovariš Babič. Dela imam dovolj, osebje dobro, z mesarji sem se že spoznal, pa tudi dobre kapljice nam ne bo manjkalo. Skratka, rad bi dosegel, da bodo gostje zadovoljni. Seveda pričakujem, da bodo tudi gostje obzirni do nas, je nasmejan zaključil.

Anton Vuk, delavec iz Celja, je ravno obrnil dva deci »ta črnega«, ko sem ga povabil, naj prisede.

Na običajno vprašanje, kako se počuti, je dejal: »Več kot odlično. Letos letujem ob morju že drugič. Če bi se moji sodelavci le enkrat odločili za morje, bi potem vsako leto hoteli preživeti dopust ob morju. Mene hrana v Celju več stane kot tu celoten penzion.« S ponosom je še dejal: »Mislim, da je naš dom najlepši v Poreču.« — in prav je imel.

Tu preživlja svoj letni dopust tudi Niko Reja, diplomirani inženir, s celotno družino.

Pred odhodom v Nemčijo bi se rad še temeljito spočil. Čudovit je ta vaš dom, je posegla v pogovor njegova boljša polovica. »Hrana je odlična, pa tudi postrežba. Čeprav se včasih sonce skriva za oblake, ga je še vedno dovolj in morje je še toplo po vrhu. Napišite, da sem zadovoljna, le škoda, da bo dopust prehitro minil.«

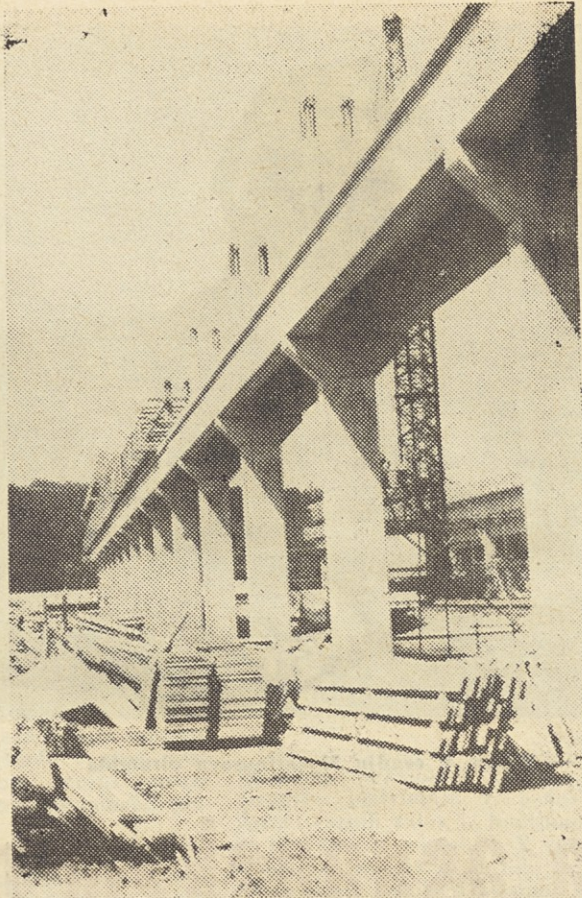
Vsa prepotena je ležala na soncu mama Jeršanova. Nedavno je odšla v zaslužni pokoj in sedaj si ob toplem soncu greje »stare« kosti (po duši mlade). Teden dni bo v Poreču, nato pa en teden v Ankaranu. »Povsod je lepo,« je dejala. »Privoščila in priporočila bi vsem delavcem, naj pridejo na morje — ne bo jim žal.«

Tako so se vrstile pohvale za pohvalo in vsak je kaj lepega povedal. Skratka, vsi ki tu preživljajo svoj dopust, so zadovoljni. Upamo, da bodo prihodnje leto počitniški domovi še vedno naši in da tudi nas ne bodo premotile »devize«, ki so danes tako iskane in pomembne.

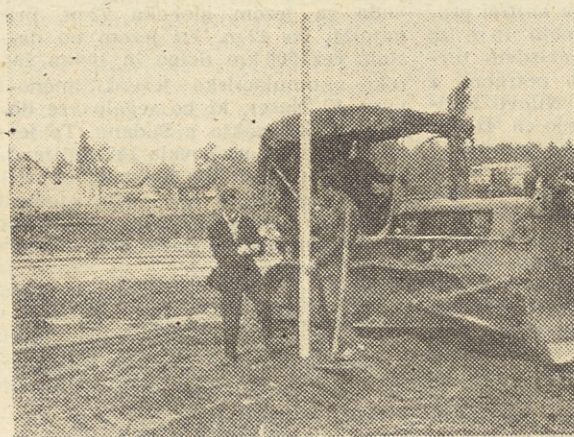
Lojze Cepuš

Pridite v Poreč in dobro boste postreženi. Novo vodstvo počitniškega doma

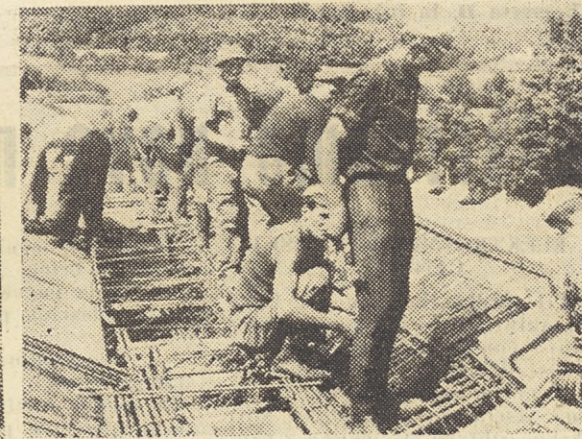
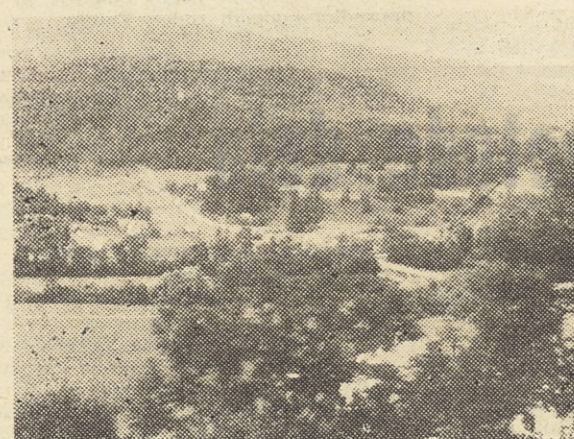
Levo: z delovišča na Titovi cesti v Ljubljani, kjer gradimo kolektor — Desno: z gradbišča v Slov. Bistrici

Levo: Kratek posvet na gradbišču v Bosenskem Brodu. Feliks Hvar in delovodja železokrivcev Kaparič — Desno: Na obisku pri tovarišu Šnajderju, ki se zdravi v Laškem

Levo: Zadnje zasedanje osrednjega delavskega sveta — Desno: Predsednik delavskega sveta Franc Vovk, glavni direktor inž. Hugo Keržan in predsednik upravnega odbora podjetja Lado Janžekovič

Levo: Most čez Savo v Lancovem pri Radovljici (slikano z vlaka) — Desno: Detajl z gradbišča IMPOL v Slovenski Bistrici. Vse bi šlo, le železa nam manjka, so dejali

Levo: Del železokrivcev in tesarjev pred odhodom na praktična dela — Desno: Direktor centra za izobraževanje v Portoguaru Calisto Bornacin tolmači udeležencem strokovne ekskurzije potek izobraževanja v Italiji

Sklepi organov samoupravljanja

UO podjetja

SKLEPI

II. seje upravnega odbora podjetja,
ki je bila 9. junija 1966 v Ljubljani

1. Po obravnavi predloga gospodarskega načrta za leto 1966 sklene upravni odbor, da se predlog predloži v potrditev delavskemu svetu podjetja.

2. Sprejme se predlog meril, na podlagi katerih se krije režija in skupne potrebe podjetja. Stroški za izobraževanje kadrov in stroški za investicijsko vzdrževanje se še nadalje obračunavajo po načinu, ki je bil v veljavi doslej. Predlog meril v gornjem smislu se predloži delavskemu svetu v potrditev.

3. Poročilo o finančnem stanju podjetja za preteklo obdobje letošnjega leta se vzame na znanje.

4. Na podlagi 74. člena statuta podjetja in po predlogu kadrovske komisije se imenuje za tehničnega direktorja podjetja ing. Alfred Peteln; za šefa Biroja za projektiranje se imenuje ing. Jože Uršič. Hkrati se razrešita imenovana funkcij vršilca dolžnosti na delovnih mestih tehničnega direktorja in šefa biroja.

5. Josip Lipovec se razreši kot vršilec dolžnosti šefa strojno-prometnega obrata z dnem 24. 5. 1966. Pooblasti se glavni direktor, da ga razporedi na ustrezno delovno mesto.

6. Odobri se večkratna službena potovanja v Avstrijo zaradi dogovarjanja glede prevzema del. Pooblasti se glavni direktor, da izda nalog za vsakokratno potovanje.

7. Odobri se potovanje v Amsterdam ing. Branku Vasletu za 14 dni, ki se bo udeležil seminarja o prefabrikatih.

8. Kot prispevek za izdelavo študij v zvezi z novimi postopki dela se odobri gradbenemu centru Slovenije v okviru programa za študij in razvoj 30.000 N din.

9. Strojna služba podjetja naj komisijsko preveri usposobljenost posameznih referentov za vzdrževanje pri strojno-prometnem obratu. Poudarek je na poznavanju vseh tovarniških predpisov v zvezi z rednim tekočim vzdrževanjem strojev.

10. Prošnja Marjana Orliča za zvišanje števila kilometrov za uporabo privatnega osebnega vozila v službene namene se zavrne. Enota naj predloži utemeljitev, zakaj je potrebno, da vodi en tehnik toliko gradbišč, ker je trenutno kader na razpolago.

11. Zavrne se prošnja za odobritev voženj z lastnim vozilom za službene namene Rudiju Mozetiču s tem, da se primerneje razporedi službeno vozilo v zvezi z montažami, demontažami in popravili žerjavov.

Predsednik UOP:

Lačo Janžekovič l. r.

DS podjetja

SKLEPI

II. zasedanje delavskega sveta podjetja,
ki je bilo 10. junija 1966 v Ljubljani

1. Sklepi prejšnje seje so bili izvršeni.

2. Za predsednika komisije za perspektivni program in razvoj podjetja ter letni gospodarski načrt se izvoli namesto Franca Vovka ing. Branko Vasle.

3. Poročilo overovatelja zapisnika se vzame na znanje.

4. Poročilo predsednika upravnega odbora se potrdi.

5. Po obravnavi se sprejme predlog letnega gospodarskega načrta podjetja za poslovno leto 1966 v vseh postavkah, kakor je bil predložen, in sicer: finančni plan podjetja za leto 1966, delitveno razmerje dohodka na osebne dohodke in sklade, plan ur za leto 1966, plan poprečno zaposlenih za leto 1966, finančni plan obračunske enote Nemčija, finančni pokazovalci za leto 1966 in predračun skupnih potreb podjetja.

Ob sprejemanju gospodarskega načrta naroča delavski svet, da se sestavi dinamika plana, pregled angažiranosti obratnih sredstev in njihovo sproščanje, izdela oblike prevzemanja del z vključevanjem v kooperacijah in skupnih prevzemih del. Plasiranje kapacitet mora biti na celotnem področju dejavnosti podjetja in upoštevati dejstvo, da je izpolnitev plana skupna naloga vseh enot podjetja tako glede izkoriščanja mehanizacije in druge strojne opreme kakor tudi glede zaposlitve delovne sile.

6. Na podlagi obravnave predloga meril, po katerih se v letu 1966 delijo stroški režije podjetja in skupne potrebe, sprejme delavski svet podjetja naslednji sklep:

a) stroški režije podjetja vključno s stroški centrale se obračunavajo in krijejo iz skupnega dohodka, doseženega v poslovnih enotah tako, da se obračuna od vsake učinkovito opravljene ure vseh delavcev enote po 100 din (1 N din) in 0,20 din od vsakega vskalkuliranega dinarja amortizacije;

b) Skupne potrebe podjetja se krijejo tako, da se od vsake učinkovite ure vseh delavcev enote obračuna po din 30 (N din 0,30) in po 0,10 din od vsakega vskalkuliranega dinarja amortizacije. Gornje določilo velja za obračun od 1. 1. 1966 dalje.

V skupnih stroških podjetja niso zajeti stroški za investicijsko vzdrževanje in stroški za izobraževanje strokovnega kadra, ki se razdeljujejo po dosedanjem načinu.

Analitska služba podjetja naj izdela primerjavo glede višine režije s sorodnimi podjetji in predloži ustrezne predloge ukrepov, ki naj jih organi upravljanja sprejmejo v zvezi z višino režijskih stroškov v primerjavi z realizacijo.

Režijske stroške je treba spremljati vsak mesec na podlagi dinamike plana in dejanskih stroškov za obračunsko obdobje.

7. Na podlagi obravnave pripomb in priporočil enot v zvezi s predlogom za spremembo organizacijske sheme strojno-prometnega obrata ugotovi delavski svet podjetja, da predloga organizacijske sheme ni mogoče sprejeti ter odloži zadevo za naslednjo sejo, ko bo pripravljena temeljita študija v zvezi s smotno organizacijo omenjenega obrata.

8. Predlog organizacijske sheme tehnične službe podjetja se sprejme tako, kakor je v osnutku predložen. Strokovnim službam se naroča, naj izdelajo na podlagi okvirne organizacijske sheme podrobno razporeditev delovnih nalog tehnične službe na organizacijske enote (sektorje oz. oddelke) vse v skladu z najbolj primerno organizacijo poslovanja in zahtevami podjetja.

9. Predosnutek pravilnika o nagrajevanju strokovnega kadra in organizatorjev proizvodnje po delu se sprejme na znanje in poveri komisijo za notranjo delitev, da na podlagi predlogov enot izdela osnutek pravilnika in ga ponovno predloži v obravnavo.

10. Podaljša se veljavnost sedanjega pravilnika o nagrajevanju strokovnega kadra in organizatorjev proizvodnje po delu, ki ga je sprejel delavski svet na svoji seji dne 29. junija 1964 in spremembe tega pravilnika, ki jih je sprejel delavski svet na svoji seji dne 29. septembra 1965. Veljavnost tega pravilnika se podaljša najkasneje do konca septembra 1966, ko mora biti izdelan in potrjen nov pravilnik v smislu 9. točke teh sklepov.

11. Na podlagi tajnega glasovanja sprejme delavski svet sklep, da se izključijo iz delovne skupnosti »Gradis« naslednji tovariši: Rajković Branko, VK miner, Draženović Ivan, KV miner, Sertić Ivan, KV miner, Jelčić Ivan, KV miner in Kljajić Mirko, čuvaj, vsi iz enote GV Ljubljana zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti po točki 9. in 10. 11. člena in točki 2. in 24. 11. člena pravilnika o ugotavljanju in izrekanju ukrepov zaradi kršitve delovne dolžnosti. Imenovani so zagrešili hujšo kršitev delovne dolžnosti zaradi neupravičenega prisvajanja družbenega premoženja, s katerim upravlja podjetje.

12. Odobri se odstop pravice uporabe na parceli št. 152/9 v izmeri 350 m² pod vl. št. 1168 k. o. Studenci Maribor, podjetju »Hidromontaža« iz Maribora proti plačilu N din 2 za m².

13. Odobri se sprememba internega pravilnika za delitev osebnih dohodkov v upravi delavskih domov in naselij v naslednjem: norme za čistilke v delavskih domovih in naseljih so po 48 m² na uro za čiščenje v zidanih delavskih domovih, po 45 m² na uro v lesenih objektih.

14. Delavski svet podjetja odobri pristop k poslovnemu združenju »Smelt«.

15. Potrdi se predlog komisije za odprodajo odvečnih osnovnih sredstev (po predloženem seznamu) v osnovni vrednosti 912.615,68 N din in sedanji vrednosti 299.514,39 na javni licitaciji.

Overevatelja:

Smole Mitja
ing. Skulj Saša

Predsednik DS podjetja:
Franc Vovk

UO Maribor

SKLEPI

II. redne seje upravnega odbora Gradbenega vodstva »Gradiš« Maribor, ki je bila

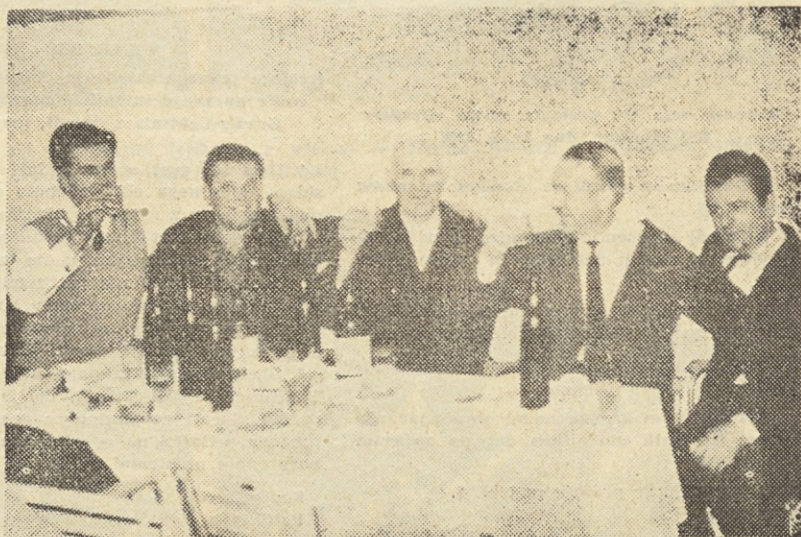
6. 6. 1966 ob 8. uri na upravi.

1. 18. tč. sklepov I. redne seje ni bila v celoti izvršena. Nabaviti je še garnituro mize s stoli za tov. Janžekoviča in loščilec za parket.

2. Poročilo o problematiki GV, ki ga je podal tov. šef ing. Borut Malster, se vzame na znanje in potrdi.

3. Poročilo o finančnem stanju GV je podal tov. Janžekovič. Upravni odbor je sklenil, da morajo sektorski vodje tekoče in točno obračunati zač. situacije, predvsem sedaj ob polletju, ker bo bilanca, in lahko bistveno vpliva tudi na nagrajevanje sektorskih vodij.

4. Prošnji tov. Perca se ugotovi s tem, da podjetje krije stroške vožnje za odhod na strokovno izpopolnjevanje, kolikor so na razpolago sredstva določena za te namene.

Se en kozarček zdaj

5. Prošnja tov. Miheliča za dodelitev stanovanja se odstopi stanovanjski komisiji.

6. Prošnje za povišanje postavke polkvalificiranih delavcev na kvalificirane delavce II. stopnje bo obravnavala komisija za notranjo delitev osebnega dohodka skupno z vodstvom gradbišča.

7. Kalkulacijski oddelek centrale mora poslati GV dopis z navedbo novih kalkulativnih bruto plač z vsemi prispevki, ki bo služil za obračun dodatnih del na posameznih objektih, kot je to s pogodbami določeno.

8. Za odpravo pomanjkljivosti v Domu političnih organizacij se zadoži Grebenca.

9. Britviču se naroči, naj da popraviti streho pred upravnim poslopjem, ki ob dežju zamaka.

10. Pernatu Viktorju, gt. se naroči, naj uredi tehnično arhivo tukajšnjega gradbenega vodstva.

Predsednik UO:

Pukšič Jože, I. r.

UO Koper

ZAPISNIK

1. redne seje upravnega odbora poslovnih enot »Gradiš« Koper, ki je bila 27. maja 1966 v upravi enote

Dnevni red:

1. Izvolitev predsednika UO.
2. Delo in problemi enote.
3. Razno.

Ad 1) Za predsednika UO poslovnih enot Koper je bil z javnim glasovanjem izvoljen tov. Mohar ing. Jurij.

Ad 2) Seš poslovnih enot je podal gospodarsko poročilo in plan dela za letošnje leto.

Ad 3) Sklenjeno je, da bo naslednja seja UO od 10. do 15., in sicer v navedenem času vsaki mesec.

Predsednik UO:

Mohar ing. Jurij

UO KO Maribor

SKLEPI

2. redne seje UO poslovne enote »Gradiš« KO Maribor, dne 19. 5. 1966

1. Sprejme in potrdi se obračun za mesec april 1966.

2. Potrdi se ocenitev organizatorjev proizvodnje in ostalih delavcev, ki delajo v režiji.

3. Stanovanje št. 4 v stanovanjskem bloku Na Poljanah 29 se dodeli tov. Banu Tomu.

4. Pregleda se ponovno obračun proizvodnje obrač. enote Remont.

5. Pristopi se k mesečnemu obračunavanju vseh izvršenih obrtniških del po začasnih situacijah.

6. Odobrijo se prošnje pod tč. 3.

Predsednik UO PE:

Stražar Anton I. r.

DS Centrala

SKLEPI

tretjega rednega zasedanja delavskega sveta enote uprave delavskih domov in naselij Gradiš-Centrala z dne 24. maja 1966.

1. Delavski svet enote je bil seznanjen s sklepi upravnega odbora enote za preteklo obdobje in se z njimi popolnoma strinja.

2. Delavski svet enote je bil seznanjen s finančnim poslovanjem enote zaključno s 30. IV. 1966 in ugotovil pozitivno poslovanje v primerjavi s poslovanjem v lanskem letu.

3. Sprememb internega pravilnika o nagrajevanju v enoti delavski svet ni sprejel.

4. Glede plačevanja najemnine stanovalca Mudriniča je DS sklenil, da je imenovani dolžan plačati najemnino za ves čas ter da njegova pritožba na odločbo upravnega odbora enote ni utemeljena.

Zapisničar:

Palfi Ivan

Predsednik DS enote:

Mlakar Maks

UO OGP Ljublj.

SKLEPI

**I. seje novoizvoljenega upravnega odbora
Gradis Obrata gradbenih polizdelkov,
ki je bila dne 16. 5. 1966.**

1. Za predsednika upravnega odbora je bil soglasno izvoljen tov. Rotman Ivan.

2. Na seje naj člani prihajajo točno ob določenih uri. Ob sklicanju seje se vsakemu članu pošlje vabilo z dnevnim redom vsaj 3 dni pred zasedanjem. Na seje se morajo člani pripraviti tako, da bo zasedanje čim krajše.

4. Upravni odbor pooblašča za podpis potnih nalogov šefa obrata tov. Smraje Bernardo — šefa komerciale.

4. Uprava naj omogoči kreditiranje hrane delavcem, ki pridejo brez denarja na delo.

To se naj izvede z bloki tako, da poslovođa daje dnevno bloke za nabavo hrane.

Predsednik UO OGP

Rotman Ivan

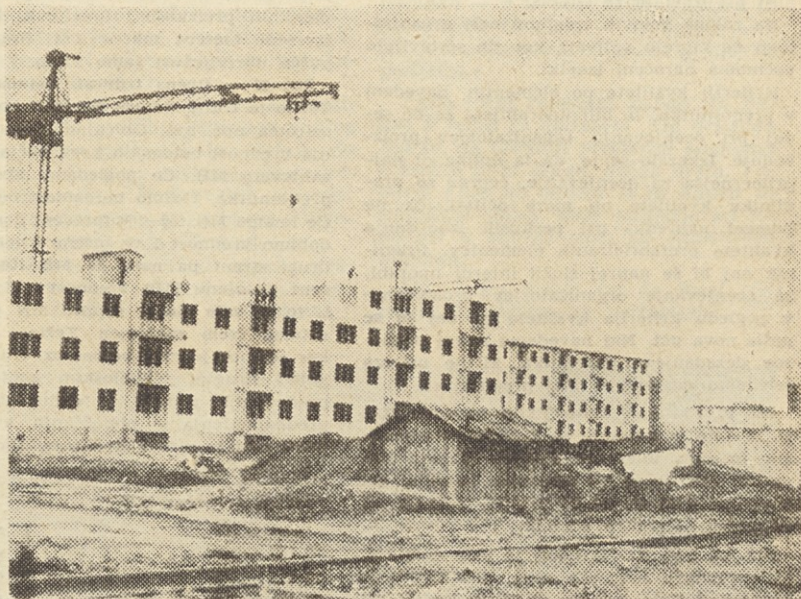
DS OGP

SKLEPI

**II. redne seje delavskega sveta Gradis obrata
gradbenih polizdelkov, ki je bila
dne 1. 6. 1966.**

1. Sklepi zadnje seje so izvršeni.

2. Na predosnutek pravilnika o nagrajevanju strokovnega kadra in organizatorjev proizvodnje po delu so dane naslednje pripombe:

Takole gradijo v Skopju montažne bloke

Clen 12/d) Izloči naj se vodja delavnic in delovodje, namesto njih pa vstavi vodja proizvodnje. Za organizacijo proizvodnega procesa je neposredno zadolžen vodja proizvodnje tako, da se delo delovodij ne nanaša na organizacijo proizvodnega procesa.

Clen 15. Pri ugotavljanju fakturirane realizacije se prodaja materiala lahko izpusti, ker poslovne enote ne prodajajo materiala in tudi sicer dohodek, ki bi rezultiral iz prodaje materiala, ni zasluga boljše organizacije proizvodnje. Delavski svet je mnenja, da se sprejme II. varianta. Grafični prikaz poslovnega uspeha po varianti II. je presterog, ker ne upošteva, da je planirano razmerje dohodek: fakturirana realizacija za leto 1966 30 % in da je bil višji procent možno doseči v konjunkturi preteklosti. Ker pa predstavlja poslovni uspeh 75 % celotne ocene, bodo naši organizatorji težko dosegli 10 % nad osnovnimi tarifnimi postavkami, vsak delavec pa more preseči normo do 30 % ali več. Neposreden vpliv na doseganje poslovnega neuspeha predstavlja obvezen popust pri izdelkih za Gradis.

Na zaloge gotovih izdelkov naši organizatorji ne morejo vplivati, ker jih sestavljajo večinoma naročeni izdelki.

Kriteriji kvalitete po elementih, navedeni v predosnutku, so bili uporabljeni že do sedaj pri ocenjevanju organizatorjev proizvodnje. Izkazalo se je, da ta oblika ni najprimernejša za ocenjevanje, čeprav se pravilniku kvalitete ne more očitati, da ne pomeni napredka pri poskusih izboljšanja kvalitete prefabriciranih elementov. Pravilnik naj bi še naprej služil interni uporabi, za ocenjevanje organizatorjev proizvodnje v pogledu kriterija kvalitete pa naj bi se našla nova pot. Naj navedemo nekaj primerov dosedanjega pravilnika, ki ne ustreza zelenemu namenu — glej predosnutek.

Str. 23, I a) A. V kriterijih je naveden JUS U. N 9.020, v katerem so predpisane dimenzije oziroma tolerance zidakov (2 mm). Navedeni JUS je že bil zamenjan in sedaj sta v veljavi JUS U. N1.020 in JUS U.N1.100, ki dopuščata tolerance ± 3 mm.

Str. 24, I b) A. Naveden je JUS U.N1.050, ki obravnava betonske cevi. Nesmiselno je ocenjevati naše izdelke po JUS, ko pa vsi vemo, da je stroj italijanskega izvora, da modeli ne ustrezajo JUS in da je izdelek

odvisen od modela, ne pa od delavca (dimenzije). Ocena po tem kriteriju že v začetku povsem odstopa pri vseh elementih.

Str. 25, I/d) A. Vse betonske prage prevzema zastopnik investitorja. Pragi so redno preiskovani po zahtevah ZTP. Ni važno, ali dolžina praga odstopa za 2 ali za 1 cm, pač je za nadzornega organa važno, da ima beton zahtevano trdnost, da preiskovani prag zdrži obremenilno preizkušnjo v pravilni in obrnjeni legi ter da ima zahtevano elektrodopornost. Važen je še razstoj med pritrdjenimi podložnima ploščama. V predosnutku stoji, da je vsak prag zunaj navedenih tolerance slab, torej kljub temu, če ga nadzorni organ prevzame kot 100 % in ga kot takega tudi plača.

Str. 26, I/e) A. Ze nekaj časa veljajo za prevoz hmeljev dokupne tolerance, ki se bistveno razlikujejo od navedenih. (Glej zapisnik z dne 10. IV. 1965.) Predvsem je tu važna ukrivljenost hmeljev, ki lahko doseže pri pokončnih hmeljevkah 2 cm v sredini, pri poševnih in vogalnih pa 1,5 cm. Ta odstopanja so bila določena na podlagi obremenjenih preizkušenj hmeljev, ki so bile izvršene meseca marca 1964. Pravilnik dopušča ukrivljenost samo 5 mm.

Str. 27 — Ocena trdnosti betona za OGP. Težko je trditi, katera MB ima vrednost 1,00 oziroma npr. 0,25. Običajno mora biti srednja vrednost betonskih kock večja oz. enaka zahtevani MB. Če pogledamo str. 27 in 28 predosnutka, vidimo nerealnost ocenjevanja. Če imamo MB 130—150 (procent dosežen MB), dobimo vrednost 1 oz. oceno 4 (odlično). Po drugi strani pa nam da MB 100—109 (procent dosežene MB) vrednost 0,25 oz. oceno 1, to je zelo slabo, čeprav MN popolnoma ustreza vsem zahtevam. Težava je v tem, ker se morajo naši betoni oz. trdnost prilagajati drugim tehnološkim zahtevam. Pri prednapetih progah — ciklus dela zaradi prednapenjanja — popuščanja, kratki izdelavni roki in s tem število opažev itd.

Predlog tabele:

Procent dosežene MB	Ocena
pod — 100	1 zelo slabo
od 100 — 110	3 primerno
od 110 — 140	4 odlično
od 150 — 160	3 primerno
od 160 — 170	2 slabo
od 170 — dalje	1 zelo slabo

Pri tej tabeli bi morali upoštevati tudi količino betona posamezne marke. Pri visokih MB — imamo velike količine betona (prednapeti beton) — ne pride do velikih odstopanj v MB. Drugače je pri nizkih MB npr. zahtevana je MB 220, ki ob forsiranem delu — dnevno dviganje iz opažev — doseže tudi do MB 400, kar znaša 180 MB (procent doseganja MB). Če pogledamo tabelo, vidimo, da je ocena zelo slaba, čeprav nam roki diktirajo tako visoko MB (ekonomika — ali večje število opažev, ali več cementa, ta pa se spreminja in ugotavlja od primera do primera).

Kriterij kvalitete za ocenjevanje organizatorjev proizvodnje naj bi bil sestavljen na podlagi prevzetih (pragi, hmeljevke) elementov, to se pravi na podlagi % izmečka. Iz evidence se lahko ugotovi za vse skupine elementov procent izmečka in na podlagi primerne tabele vrednosti.

3. Dne 3. 6. 1966 je normalni delovni dan in se prične z delom ob 5,00 uri, konča pa ob 12.00 uri. Pričetek proslave dneva OGP se prične ob 14. uri na Cankarjevem vrhu.

Vsak dobi bloke v vrednosti 1500 S din.

Stroške krije sindikalna podružnica OGP iz dotacije.

4. Za nakup stanovanja tov. Krakarja Milana, KV betonerja, se odobri znesek 2,409.000 iz sklada skupne porabe, namenjen za nakup in gradnjo stanovanj članov OGP.

Obenem se mu briše posojilo za nakup stanovanja preko sklada za zidanje stanovanjskih hiš občine Ljubljana-Siška 2,353.600 S din in se tudi ta znesek vloži skupno z zneskom 2,409.000 S din za nakup tega stanovanja v Sentvidu 11, katerega lastnik bo »Gradis« OGP, Krakar pa nosilec stanovanjske pravice, za kar prispeva dogovorjeni lastni delež.

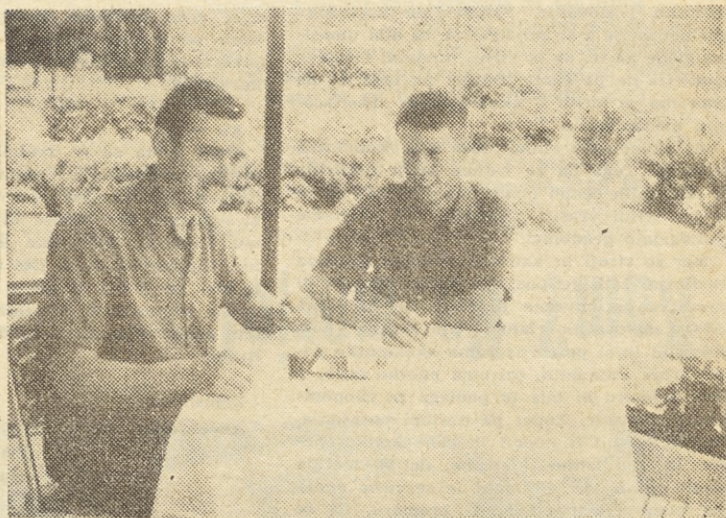
5. V komisijo za odpis se imenujejo: Remeč Alojz, Kutnjak Franc, Plut Ivan.

Overovatelj:

Zužek Franc
Prah Ivan

Predsednik DS OGP:

Stoviček Jenda

Kdo ne bi preživel nekaj prijetnih dni na morju, je dejal Anton Vuk, delavec iz Celja

Svet SPO

Z A P I S N I K

11. rednega zasedanja sveta samostojne obratunske enote Strojno prometni obrat Ljubljana, ki je bila dne 12. 5. 1966 ob 15,00 uri v sejni sobi obrata v Ljubljani

Dnevni red:

1. Obravnava predloga organizacijske sheme tehnične službe centrale in Strojno prometnega obrata v Ljubljani

2. Obravnava predloga gradbenega vodstva Maribor, da SPO prevzame ekonomske cene za prehrano in nastanitve

3. Razno

AD — 1

Člani sveta so najprej razpravljali o novi organizacijski shemi našega obrata in ugotovili, da enota SPO ne more biti ekonomska enota s takim sestavom elementov režije ter dosedanjimi cenami urnih najemnin — zlasti ne v takem stanju, kakor je danes gradbeništvo. Tudi dejstvo, da mora imeti enota prvenstveno na razpolago mehanizacijo za gradbene poslovne enote, preprečuje ekonomsko poslovanje. Samovoljna zaposlitev mehanizacije s strani SPO ne bi bila umestna glede na to, da so stroji osnovna sredstva podjetja ne pa enote. Dokler pa tega ni, ne moremo govoriti o ekonomskem izkoriščanju mehanizacije.

Za ekonomsko enoto mora biti ekonomska podlaga. Tega pa ne vidimo in ne najdemo v današnjih cenah urnih najemnin, ki so že v tej višini včasih previsoke. To predvsem poudarjajo gradbinci.

Ker so stroji in kamioni osnovna sredstva podjetja, zato je podjetje dolžno ustvarjati sredstva za obvezne dajatve. Če bi enota SPO samovoljno lahko prevzemala dela kjerkoli in si postavila sama ekonomske cene urnih najemnin, oziroma enotne cene, v tem primeru bi bila to podlaga za ekonomsko poslovanje. Zopet pa nastopi vprašanje, koliko bi bili ti pogoji in cene konkurenčne. Iz tega lahko sklepamo, da bo morala enota ostati več ali manj le servisna enota na povprečju podjetja. V primeru, da se podjetje obveže nositi splošne stroške do družbe, enota SPO pa se bremeni le za del, ki ga je dolžna kriti od mehanizacije, ki jo

je koristila. V tem primeru pa je možen pozitiven uspeh.

Člani sveta so tudi mnenja, da mora biti vodja enote strojni strokovnjak. Če pa se bo naša poslovna enota razvijala tako, da bo sprejemala delo pretežno po enotnih cenah, pa je nujno, da se na naši enoti dodeli tudi gradbeni strokovnjak za prevzem del po enotni ceni. To pa je lahko tam, kjer bodo cene sprejemljive. Prevzemanje z zavestno izgubo pa ne vodi nikamor niti podjetja niti enote.

Člani so tudi predlagali primerno shemo našega obrata. Iz te sheme je razvidno, da se bistveno ne spremeni struktura naše enote. Okrepile naj bi se samo nekatere že obstoječe službe.

Z organizacijsko shemo tehnične službe centrale pa se člani sveta v celoti strinjajo.

AD — 2

Tov. Vovk je razložil članom sveta način preskrbe s hrano in stanovanjem v Gradiševih poslovnih enotah, posebej na sektorju SD—1. Na tem sektorju se je prehrana s 1. 10. 1965 nekoliko podražila. Na upravi gr. v. Maribor so bili mišljenja, da bo razlika v ceni hrane krila enota SPO, kar pa SPO in svet naše poslovne enote odklanja. Člani sveta so sprejeli sklep, da vsako podražitev prehrane ali stanovanja pade izključno na koristnika.

AD — 3

Člani sveta so se zanimali, kakšna sprememba je nastala v organizacijski strukturi uprave SPO, ker sta od 1. maja 1966 v službi ozdraveli šef obrata in v. d. šef obrata tov. Lipovec. Sporočeno je bilo, da ostane tov. Lipovec do 15. 5. 1966 v staležu SPO zato, da se izvrši pismena primopredaja, v kateri je potrebno obrazložiti uvedene novitete poslovanja, zlasti za delo v Bosanskem Brodu.

Zapisnikar:

Ahec Jelka

Predsednik sveta:

Filipič Avgust l. r.

Overovatelj za zapisnika:

Erjavec Franc l. r.

Bergant Feliks l. r.